

Terreinstudie Huwynsbossen

CVN-cursus Natuurgids Torhout 2011 –2012

Auteur: Corveleijn Patrick

Inleiding	4
Dank aan:	
1. Korte voorstelling en wegbeschrijving	5
1.1 Heihoek	
1.2 Huwynsbossen	
1.3 Hoe te bereiken:	
1.4 Situering van Lichtervelde	6
1.5 Geografie	
2. Geologische geschiedenis van Vlaanderen	8
2.1 Naar het huidig landschap	11
3. Geschiedenis van de Huwynsbossen	12
3.1 Geologisch	13
3.2 Historiek	
4. Huwynsbossen evolutie sinds 1778 tot nu.	15
4.1 Ferrariskaart 1778	15
4.2 Kaart van Vandermaelen 1846/54	16
4.3 Topografische kaart 1883	17
4.4 Topografische kaart 1911	18
4.5 Topografische kaart 1960	19
4.6 Topografische kaart 2004	20
4.7 Luchtfoto met straat aanduidingen genomen in 2010	21
4.8 Kaart Agentschap Natuur en Bos	22
5 Waarnemingsfiches	23
Waarnemingsfiches 1	
Waarnemingsfiches 2	
Waarnemingsfiches 3	
Waarnemingsfiches 4	
Waarnemingsfiches 5	
Waarnemingsfiche 6	
Waarnemingsfiche 7	
Waarnemingsfiche 8	
Waarnemingsfiche 9	
Waarnemingsfiche 10	
Waarnemingsfiche 11	
6. Fauna en Flora	29
7. Inventarislijst gedetermineerde flora	31
7.1 Bomen en struiken	31
7.2 Bloemen en planten	32
7.3 Zwammen	33
8. Inventarislijst fauna	34
8.1 Zoogdieren	
8.2 Vogels	
8.3 Insecten	35

9. Stagewandeling 3 juni 2012 Huwynsbossen	36
9.1 Uitnodiging	
9.2 Didactische middelen	38
9.3 Inleiding	
9.4 Historiek	39
9.5 Stopplaatsen	42
9.6. Achtergrondinformatie	54
10. Bibliografie	61

Inleiding

Ik heb reeds sinds jaren belangstelling voor de natuur, milieu en een bewuste levensvorm in het algemeen. Maar door tijdsgebrek en het kiezen van andere prioriteiten heb ik mij er nooit verder in verdiept. Met nog enkele jaren voor de boeg in het onderwijs dacht ik dat het nu het geschikte moment was om me te storten op alles dat met natuur te maken heeft. September 2011 ben ik dan samen met mijn vrouw ingestapt in de cursus 'Natuurgids' te Torhout. Mijn bedoeling met deze cursus is later jongeren met leerbeperkingen ook een stapje op weg te zetten in deze boeiende en steeds evoluerende materie.

Dank aan:

Mijn mentor en boswachter: Koen Maertens

Natuurgidsen: Bernice Denoo en Geert Cools – uit de terreinstudies van Denise en Geert heb ik erg veel nuttige informatie kunnen halen om uiteindelijk mijn terreinstudie vorm te geven.

Agentschap Natuur en Bos die mij al het nodige kaartmateriaal dat in dit werk wordt gebruikt ter beschikking stelde.

Schepen van de stad Diksmuide: Peter Bossu voor het archiefmateriaal dat ik heb gekregen.

1 Korte voorstelling en wegbeschrijving

1.1 Heihoek

De Heihoek bevindt zich ten zuiden van de gemeente Lichtervelde. Met zijn glooiend landschap bezorgt hij heel wat mooie vergezichten. Historische hoeves en het 33 ha groot **Huwynsbos** zijn de blikvangers van dit gebied. De aanwezigheid van diverse vakantiehoeves en de vele wandel- en fietsroutes staan garant voor een goedgevuld weekendverblijf voor wie op zoek is naar rust en verpozing.

1.2 Huwynsbossen

Het domeinbos van 33 hectare ligt op een 49 meter hoge heuvelkam die IJzerbekken en Scheldebekken scheidt. Het jonge bos heeft een panorama over de Vlaamse zandstreek en het Houtland. Het is permanent open en voorzien van parking, picknickplek, halte van de belbus, een wandelpad en een mountainbikeroute, vogeltrektelpost "Heihoek", een speelbos en ruiterspad.

1.3 Hoe te bereiken:

- Met de auto
Neem afrit 9 op de E403 (Lichtervelde). Zo kom je automatisch op de ring rond Lichtervelde. Sla de vierde straat links, de Beverenstraat in. Bruine bordjes leiden je vanaf hier naar de parking van het bos.

Als je vanuit Kortemark, Roeselare of Torhout komt, kun je tot aan de rotonde rijden op de N35 en N32 in Lichtervelde. Hier rij je richting E 403. Vanaf deze rotonde, is de zesde straat aan de rechterkant de Beverenstraat. Rij nog 2,5km tot aan de parking aan de schuilhut van het bos.

1.4 Situering van Lichtervelde binnen West-Vlaanderen en ligging in het arrondissement Roeselare

1.5 Geografie

Lichtervelde ligt op de grens van zandig- (in het noorden) en zandlemig-Vlaanderen (in het zuiden). De waterrijke gemeente ligt in een beekvalleitje opgevuld met alluviale**(1)** bodems. Onder meer de Drielinden- de Muizeveld- en de Zwanebeek wateren af naar de IJzer. Het licht golvend terrein varieert van 49 m in het zuiden, het Heihoekplateau tot 17 meter in het noorden. Dit plateau vormt de waterscheiding**(2)** tussen het noordelijke IJzerbekken en het zuidelijke Mandel-Leie-Scheldebekken. In het noorden ligt het 'Veld' als uitloper van het Bulskampveld zoals de Ferrariskaart van 1776-1778 toont. In dit heidegebied**(3)** legden de heren van Lichtervelde plassen en vijvers aan met namen zoals 'Ronde Vijver' , 'Dampplas', 'Lange Vijver, 'Hogelane' straatnamen verwijzen er nog naar. De hoofdactiviteit in dit onvruchtbare gebied was turfsteken**(4)**. De wijk 'De Turfhauwe' herinnert hieraan. De Vander Maelenkaart uit 1851 toont dat het drooggelegd en bebost werd. In het interbellum**(5)** werd het ontbost.

(1) Alluviaal of alluvium is het losse materiaal dat als sediment door een rivier is afgezet. Een rivier is alluviaal als hij over zijn eigen afzettingen stroomt, waardoor erosie mogelijk is van materiaal dat elders weer wordt afgezet.

(2) Een waterscheiding is de grens tussen twee stroomgebieden. In het algemeen wordt deze term gebruikt voor de scheiding van stroomgebieden van individuele rivieren, in het bijzonder van hoofdrievieren die op zee uitkomen.

(3) Heide is een benaming voor de vegetatie vooral bestaand uit dwergstruiken uit de Hei- en Kraaiheifamilie. Heide komt in een beperkt aantal landen voor. Behalve in Nederland en Vlaanderen ook in de kuststrook van West-Europa, Groot-Brittannië en Ierland. Het is een typische vegetatie die zich thuis voelt in streken waar een zeeklimaat heerst, met een hoge luchtvochtigheid en niet al te warme zomers en geen strenge winters. Heide in het binnenland is een cultuurlandschap ontstaan door onttrekking van voedingsstoffen door begrazing en afplaggen van zandige gronden. Uit stuifmeelonderzoek blijkt dat ook in het binnenland altijd wel heidevegetaties voorkwamen, maar de grote boomloze heidevelden en zandverstuivingen zijn ontstaan door intensivering van schapenteelt gedurende de Middeleeuwen.

(4) Het turfsteken gebeurde door een ploegje van ongeveer vier personen. Dat konden volwassen mannen zijn, maar ook maakten vrouwen en jonge kinderen er deel van uit. Een van de turfgravers stond wat verder boven om met een steker het veen op maat te snijden. Wat lager stond een tweede turfgraver die met een opschot of oplegger de turven los stak en op een kruiwagen – de slagkar – deponeerde. Door andere leden van de ploeg werd de kruiwagen – beladen met 12 tot 20 turven (gezamenlijk gewicht van zo'n 70kg – naar het zetveld gereden. De turfgraversploeg kon op die manier per dag zo'n 6000 turven produceren

(5) Een interbellum (van het Latijn inter, tussen en bellum, oorlog) is een periode tussen twee oorlogen. Specifiek wordt ermee de periode tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog bedoeld.

2. Geologische geschiedenis van Vlaanderen

Om de geschiedenis en het waarom van de bossen op de Heihoek te leren kennen moeten we even terug in de tijd.

Voor de oudste geologische geschiedenis van Vlaanderen te begrijpen moeten we het geheel op wereldschaal bekijken, we gaan eventjes 4 miljard jaar terug toen de continenten langzaam tot ontwikkeling kwamen in de hete brij die toen onze aardbol was.

Belangrijk om weten is dat de continenten van 500 miljoen jaar geleden en deze die we nu kennen helemaal niet dezelfde waren. Het huidige Europa is een bijeenklitten van stukken van vroegere continenten die bij botsingen tijdens de continenten drift aan mekaar zijn blijven hangen.

Ongeveer 400 miljoen jaar geleden werd de aanzet gegeven om een groot deel van het huidige geologisch landschap te vormen. Tijdens het Siluur toen de oude continenten Gondwana – Baltica en Avalonia tegen elkaar opbotsen werd het massief van Brabant gevormd, dit gebeurde tijdens de Caledonische plooiing. De tijdens de Caledonische plooiing gevormde vulkanische gesteenten kan men nu nog vinden in Quenast en Lessines in Wallonië, onder de vorm van onze vertrouwde 'kinderkopjes' of kasseien die de wielrenners o.a tijdens Parijs – Roubaix soms terug onder de aardmantel verwensen.

Tijdens het vroeg Devoon tussen de 400 – 300 miljoen jaar geleden blijft het Massief van Brabant bestaan. Het stak blijkbaar boven de zee uit want al die tijd werd er geen nieuw sediment afgezet.

Tijdens het laat Carboon tussen 360 – 300 miljoen jaar geleden als het Gondwana continent en Avalonia op elkaar botsen wordt onze huidige Ardennen sterk opgeplooid dit tijdens de Hercynische plooiing.

Het puin van deze bergketens vulde langzaam de bekkens rond het Massief van Brabant op waardoor de zee werd terug gedreven. Op deze wijze ontstonden reusachtige moerasgebieden met een overvloedige evenaarplantengroei. Deze afgestorven planten resten zouden dan ook als basis dienen voor de steenkool die gevonden werd in de Kempen en de Borinage. In 1878 werden in de fossiele resten van deze moerassen de fossiele skeletten van de iguanodons van Bernissart gevonden.

Een 280 miljoen jaar geleden, bij het aanbreken van het Perm waren ongeveer alle continenten tegen elkaar opgebotst en vormden het supercontinent Pangea. Als gevolg van de daar door resulterende gebergte vorming kwam West-Europa boven de zeespiegel te liggen.

Tijdens het Laat-Krijt was de situatie alweer helemaal omgedraaid. Het supercontinent Pangea was opnieuw in stukken gebroken. Amerika was ondertussen bezig met van Europa en Afrika weg te drijven, zoals dit op het ogenblik nog steeds gebeurt.

Meest opvallend in die tijd is, dat grote delen van Europa onder het zeeniveau liggen. Het zeepeil stond toen 100 tot 300m hoger dan het nu het geval is, onze gebieden lagen eigenlijk zoveel lager. Er was toen weinig land boven water gevolg weinig erosie. In dergelijk helder water, met tropische temperaturen gedijen aardig veel kleine diertjes, met een kalkskelet. Deze sterven en vallen dan op de zeebodem. Zo werden in onze streken tientallen meters dikke krijtlagen gevormd.

Dit krijt komt overal in de Vlaamse ondergrond en erbuiten voor, van Dover en Calais tot Nederlands Limburg waar het opnieuw aan de oppervlakte komt.

Het Cnozoïcum dat hierop volgt, 65 miljoen jaar geleden, vormt de overgangperiode van de situatie in het Krijt naar het continent Europa zoals wij dat nu kennen. Dit ging uiteraard niet in een twee drie, het gaat gepaard met schommelingen, regelmatig overspoeld de zee het land en trekt zich dan terug. Door het aandrukken van Afrika tegen Europa worden de Alpen en Pyreneeën omhooggestuwd.

Tijdens het Vroeg-Eoceen zijn grote delen van West-Europa boven de zeespiegel komen te liggen zodat er zich een binnenzee heeft gevormd, de aanzet naar de huidige Noordzee. België maakte toen deel uit van een relatief kalme zee.

De bodem ervan werd daarom hoofdzakelijk bedekt met klei en zandige klei. De kleilagen konden een dikte van wel 100meter bereiken. Het is de bekende klei van Ieper (Ieperiaan), die in het Kortrijkse een belangrijke baksteenindustrie heeft doen ontstaan. Deze kleilagen komen in bijna heel West- en Oost-Vlaanderen voor. Ten oosten van Brussel zijn die kleilagen echter veel dunner en bevatten veel meer zand omwille van de kustlijn aldaar. Aan het eind van deze periode wordt de verdere zeespiegeldaling vertaald door de afzetting van veel zand.

Bij het aanbreken van het Midden-Eoceen ontstond er net ten zuiden van ons land, van de Ardennen over Noord-Frankrijk een landrug, niet alleen als gevolg van de zeespiegeldaling maar ook door een locale opheffing van het continent;

De opheffing van deze rug was zo belangrijk dat zelf de veel vroegere afgezette krijtlagen plaatselijk flink wat boven de zeespiegel kwamen uitsteken zoals nog steeds in Calais en Dover. De Noordzee is rond die tijd ook een open zee geworden, daardoor werden langs de toenmalige Vlaamse kust grote massa's middelmatig en soms grof zand aangevoerd. Ten hoogte van Waals Brabant was een zeeinham waarin een of meerdere rivieren uitmondde. Door de sterke getijden stromingen werden er toen grote geulen uitgespoeld. De geulen werden later opgevuld met grove zanden, plaatselijk bevat het zand ook veel kalk afkomstig van het krijt, en deze zanden en kalk vormden het zandsteen die de vorige eeuwen als bouwsteen gebruikt werd.

Tijdens het Vroeg-Oligoceen was er een nieuwe transgressie, die zelf delen van de Ardennen overspoelde. Tijdens die periode werden meters dikke lagen klei in Vlaanderen afgezet.

De bekende klei van boom, is daar nog een bewijs van.

Tijdens het Laat-Mioceen stijgt de zeespiegel voor een laatste maal. Dit kan men merken door de omvangrijke zanden die alle geulen die er waren opvulden. Vlaanderen moet toen volledig onder de zee hebben gelegen.

Deze zanden die toen afgezet zijn bevatten veel ijzer, en gingen als ijzerzandsteen aan elkaar klitten. Toen werden ook in onze streken de glauconiethoudende zanden afgezet. Deze ijzerzandsteenlagen boden veel meer weerstand tegen erosie, en toen de zee zich terugtrok bleven deze ijzerzandsteen heuvels als getuigenheuvels achter, Vlaamse Ardennen, de Kemmelberg, Rode Berg, Kasselberg, ... De vorm en verspreiding van deze getuigenheuvels wijst erop dat het om zandbanken gaat, te vergelijken met de zandbanken die we nu kennen voor onze kust.

2.1 Naar het huidig landschap

Hierna begon het Quartair dit is een periode die ongeveer 1,6 miljoen jaar geleden begon. Deze periode wordt gekenmerkt door een aantal ijstijden.

Geologisch gesproken zitten we nu ook in een periode tussen twee ijstijden.

Aan het begin van het Quartair lag enkel nog het noorden van de provincie Antwerpen in de greep van de zee. Een ondiepe zee die we kunnen vergelijken met de Waddenzee. In die periode werd enkel klei afgezet tot een dikte van 8 meter. Tot in het begin van het Quartair hadden we enkel te maken met sediment afzetting uit de zee. Zo'n 600.000 jaar geleden komt daar verandering in, en krijgen we afzetting uit rivieren.

Tijdens de ijstijden nam het volume van de ijskappen aan de polen en elders sterk toe. Zo lag heel Scandinavië onder het ijs bedolven. Tijdens de voorlaatste ijstijd kwam de ijskap tot aan Amsterdam. Al het water, opgeslagen als ijs, werd echter aan de oceaan onttrokken. Hierdoor daalde de zeespiegel drastisch en stond op het koudste moment de zeespiegel tot 130 m lager dan nu. Dit betekent dat de erosie weer in werking trad.

Het moderne rivierstelsel van Vlaanderen dat toen reeds gedeeltelijk bestond, schuurde zijn eigen valleien diep in. Aan het einde van deze ijstijd, 10.000 jaar geleden, smolten de ijskappen en steeg het peil van de zee tot meer normale hoogtes. De zee drong toen een heel eind de Vlaamse vallei binnen, tot aan de monding van Dender en Zenne en bijna tot in Mechelen.. Waarop deze vallei gevuld werd met zand en laagjes klei.

Zo'n 10000 jaar geleden vond het water dan een nieuwe bedding in de huidige Schelde.

Ook de wind speelde een belangrijke geologische rol. Omwille van de sterk uitgebreide ijskappen heerste in Noord-Europa een permanent gebied van hoge druk. Dit resulteerde in sterke Noordwestenwinden die vrij spel hadden in de het kale Noordzeegebied. Zij konden daardoor grote massa's fijn zand wegblazen en Vlaanderen onder soms 2 meter dikke laag dekzand bedekken. Nog fijnere deeltjes werden nog verder geblazen en zetten leem in het zuidelijke deel van Vlaanderen af. Tot aan het begin van onze tijdrekening had de zee nog vrij spel in de huidige Polderstreek. Onze kust moet er toen als een waddengebied hebben uitgezien, dat langzaam met klei en zand werd opgevuld. Tot uiteindelijk de mens begon aan de inpoldering en bescherming van onze kust.

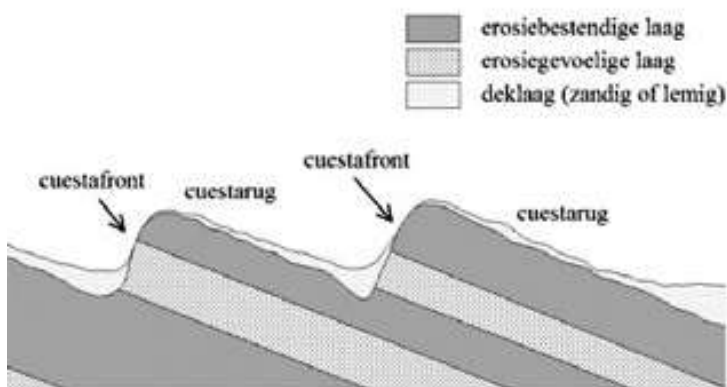
3. Geschiedenis van de Huwynsbossen

3.1 Geologisch

De geologische geschiedenis van Vlaanderen is niet onbelangrijk om het ontstaan van de Tieltse Cuesta te begrijpen. Ons land is opgebouwd uit een opeenvolging van zeeën die ons overspoelden en sedimenten afzetten. En juist door de terugtrekking van die zeeën en de erosie door de winden is deze Cuesta ontstaan.

Definitie van een Cuesta:

Cuesta's ontstaan waar zacht hellende lagen van afwisselend hard en zacht aardmateriaal in een uitgestrekt vlak gebied voorkomen. Door differentiële erosie worden de zachte zandlagen afgevoerd, terwijl de harde kleilagen als een heuvel in het landschap overblijven. Het reliëf van één cuesta bestaat uit een lange heuvel met vooraan een steile rand en achteraan een zacht afhellende rug. (zie figuur 1)

Figuur 1

Dit is één van de traditionele landschappen in Vlaanderen. Een cuesta is een kleirug met aan de ene kant een zacht golvende en aan de andere zijde een steile randbegrenzing. De Cuesta ontstond tijdens het Tertiair (meer dan 2 miljoen jaar geleden). Toen werden afwisselend klei- en zandlagen afgezet door de zee, die Vlaanderen overspoelde vanuit het noorden. Daardoor hellen deze bodemlagen naar het noorden af. Tijdens het Quartair (vanaf 2 miljoen jaar geleden) werden deze lagen in onze streken sterk uitgesleten, zodat zich een golvend landschap ontwikkelde. Tijdens de IJstijden (tot ongeveer 10.000 jaar geleden) werd uit de Noordzee zand en leem opgewaaid, waardoor vooral in (de depressies van) het noorden van Vlaanderen zand werd afgezet. De Heihoek met de Huwynsbossen die deel uit maakt van de Cuesta van Tielt ligt op een hoogte van 45 tot 50m en vormt de waterscheidingslijn tussen het ijzerbekken in het noorden en het Leie-Scheldebekken in het zuiden. Het

plateau van de Heihoek ligt op de heuvelkam van Vlaanderen die loopt over de West-Vlaamse heuvels in het zuiden over Ieper, West-Rozebeke, Hooglede, Gits, Lichtervelde, Koolskamp, Pittem tot Tielt in het oosten. Als je de Heihoek in noordelijke richting bekijkt maakt ze deel uit van de Handzamevallei.

3.2 Historiek

Er wordt de eerste keer van Lichtervelde gesproken in 1166 als de Heren van Lichtervelde, de Heerlijkheid Lichtervelde die tot de Burg van Brugge behoort, in hun bezit kregen. De Heren van Lichtervelde waren BAAN'DERHEREN, dit waren edellieden die onder eigen banier, met eigen volk, streden op het slagveld.

Toen was dit nog een groot heidegebied met het dorp en een aantal gehuchten in verspreid, de zuidelijke heuvelkam, de cuesta van Tielt was de grens van hun gebied.

De Huwynsbossen maakten in de Middeleeuwen deel uit van een langgerekt bosgebied ten zuiden van Lichtervelde dat aansloot bij de bosgordel Beven-Gits-Koolskamp. Vanaf de 10de eeuw werden delen van het bos omgezet in weiland en akkerland en ook gedeeltelijk gebruikt om brandhout uit te halen voor huishoudelijk gebruik.

In de 2de helft van de 17de eeuw werd de familie Huwyn eigenaar van de gronden tussen Gits en Beveren. Tot in de 18de eeuw ondergaan de gronden geen spectaculaire veranderingen.

De eerste vrij gedetailleerde kaarten dateren van 1776 en waren opgemaakt door Graaf de Ferraris. Hij vermeldt de Huwynsbossen als bossen met laagstammig loofhout.

In de 19de eeuw werd het bos gehalveerd ten voordele van landbouwgronden en weiden.

Tijdens de eerste wereldoorlog werd het bos grotendeels gerooid voor brandhout. Tijdens het Interbellum werden de kapvlaktes beplant met Douglas sparren.

In 1941 is nog 25 hectare te zien op de stafkaarten

Tijdens de Tweede Wereldoorlog gebruikten de Duitsers de Huwynsbossen als oefenterrein er was een schietstand en mannlochs om in te oefenen.

Het bos wordt bijna volledig gekapt. De Duitsers gebruiken de stammen van de Douglas sparren om er rommelasperges mee te maken. De stammen van de sparren werden op het strand geplant om de landing te verhinderen, ze werden ook op open ruimten geplaatst waar mogelijks zweefvliegtuigen konden landen.

Barones Gilles de Pelichy Savina werd in 1946 eigenares van een groot stuk van de Heihoekse gronden..

In 1950 werd het volledig bos gerooid. Tussen 1950 en vandaag ontwikkelde zich de houtwal vandaag weliswaar geïntegreerd in het bos. De houtkant was erg belangrijk voor een aantal autochtone soorten met o.a. adelaarsvaren en valse salie als getuigen van het bosverleden en ratelpopulier, wilde kamperfoelie, zachte berk en brem

In 1992 overlijdt de Barones Gilles de Pelichy Savina. De 40 hectare gronden komen te koop. Waters en Bossen starten een aankoop Dossier.

28 september 1995: 32 hectare van de 40 ha die te koop werden gesteld worden eigenaar van Bos en Groen.

In 1996 werd het eerste stuk grond beplant door de leerlingen van de verschillende basisscholen van Lichtervelde. In verschillende volgende fasen werden nog meer bomen geplant.

In 2004 werkte de gemeente mee aan de boomplan van het provinciale 'Kom Op tegen Kanker.

In 2005 kleurde de gemeenteraad verschillende punten van de gemeente in als panorama , waaronder de Heihoek. Dit wil zeggen dat alle gezichtsverstoring van uit dit punt uit den boze is.

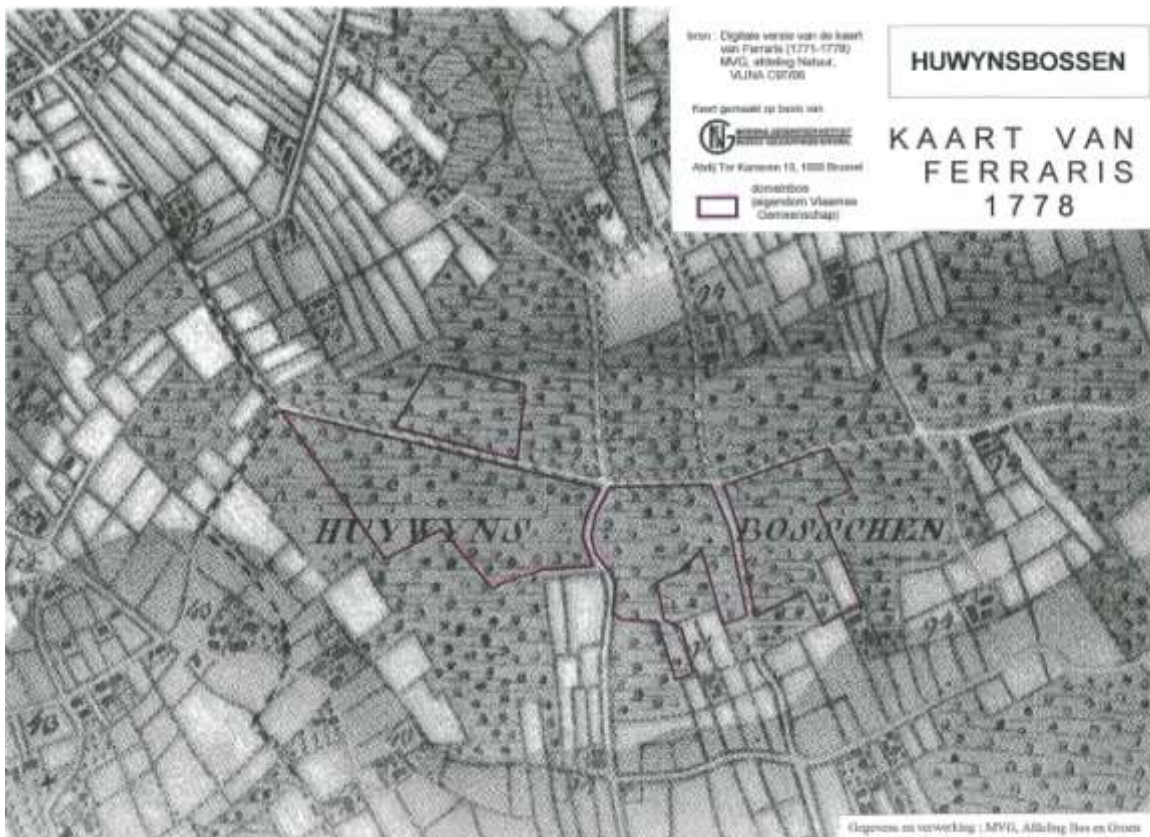
Vandaag 2012 is het gebied ondertussen al uitgegroeid tot een plek waar natuurliefhebbers, wandelaars, jeugdbewegingen, graag gebruik van maken.

De Huwynsbossen zijn als natuurgebied erg belangrijk in de regio omdat ze door haar inplanting , bos, open ruimten, weiland, akkerland een kans bieden op een grote biodiversiteit. Het bos en de omliggende akkers zijn dan nu reeds een toevluchtsoord voor een aantal zoogdieren, vogels, vlinders, planten,

4. Huwynsbossen evolutie sinds 1778 tot nu.

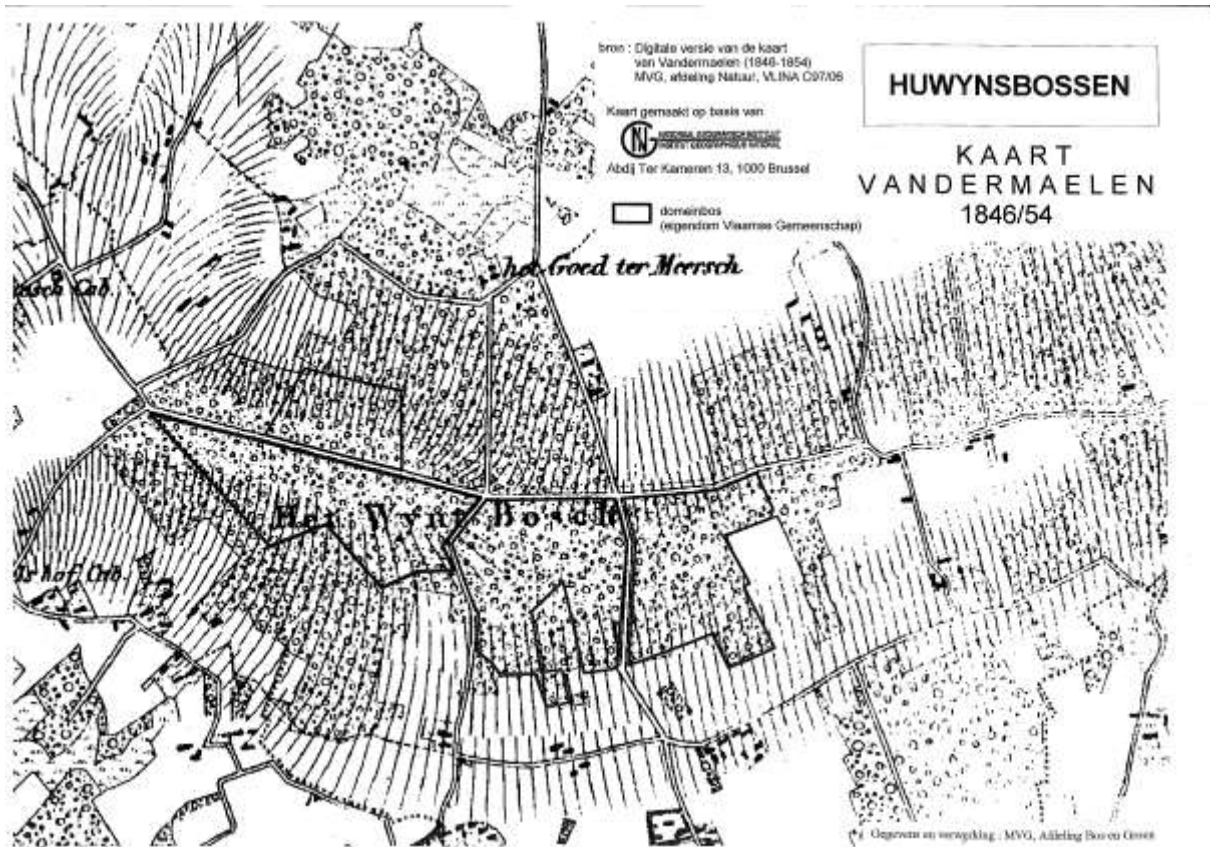
4.1 Ferrariskaart 1778 – Periode van de Oostenrijkse Nederlanden.

Op de Ferrariskaart merk je dat de Huwynsbossen heel wat uitgebreider waren dan het hedendaagse jonge bos. Duidelijk is ook dat de volledige omgeving in cultuur was gebracht met kleine weilanden en veldjes.

4.2 Kaart van Vandermaelen 1846/54

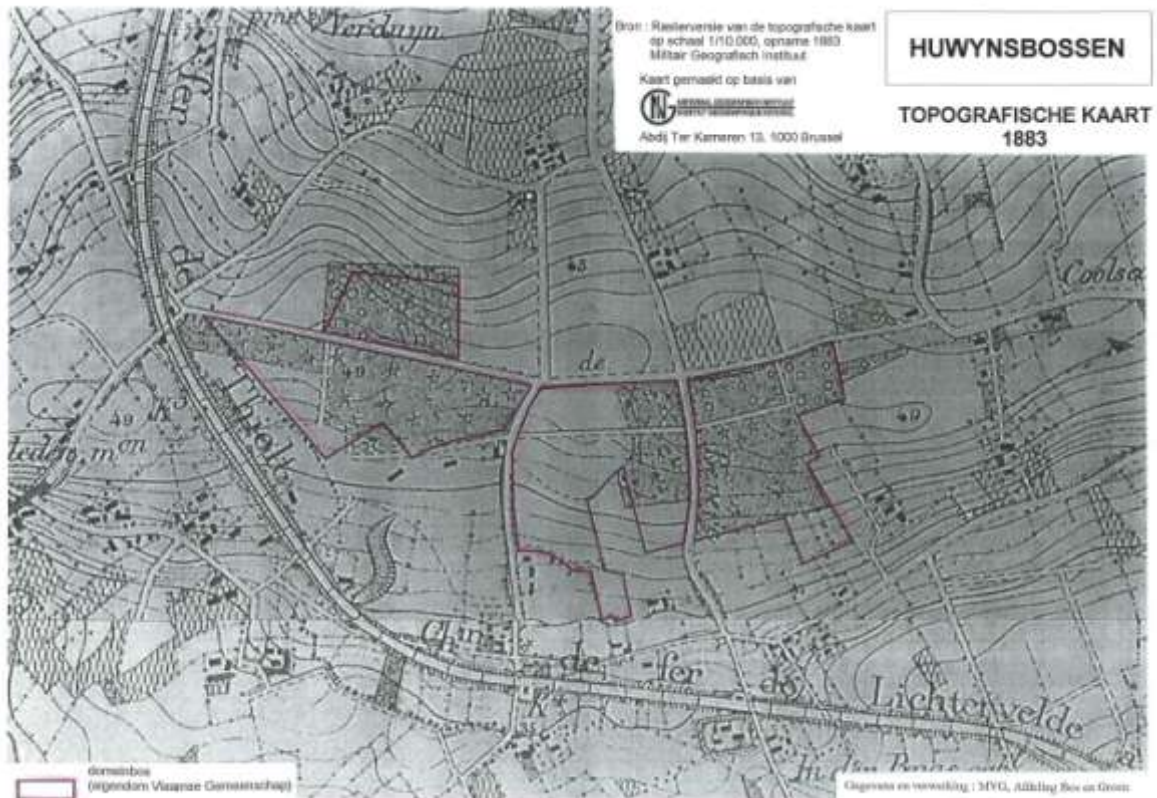
Op de kaart van Vandermaelen is reeds goed te merken dat het oostelijk gedeelte van het bos volledig was gerooid. Dit gebeurde vooral om de streekbewoners te voorzien van brandhout.

4.3 Topografische kaart 1883

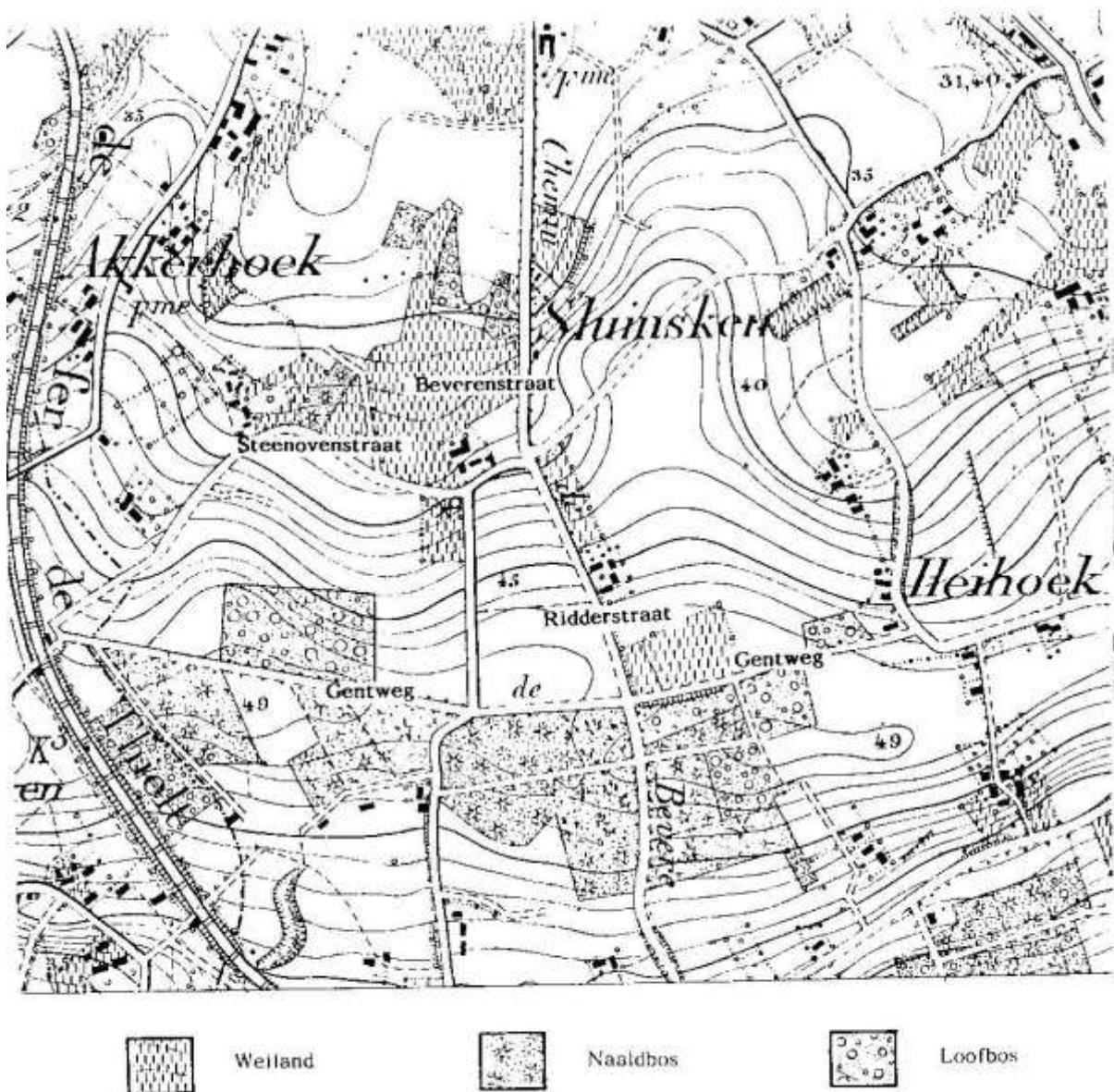
Op de kaart van 1883 merk je reeds dat de spoorweg was aangelegd.

De oppervlakte van de Huwynsbossen was toen reeds kleiner dan het huidige bos.

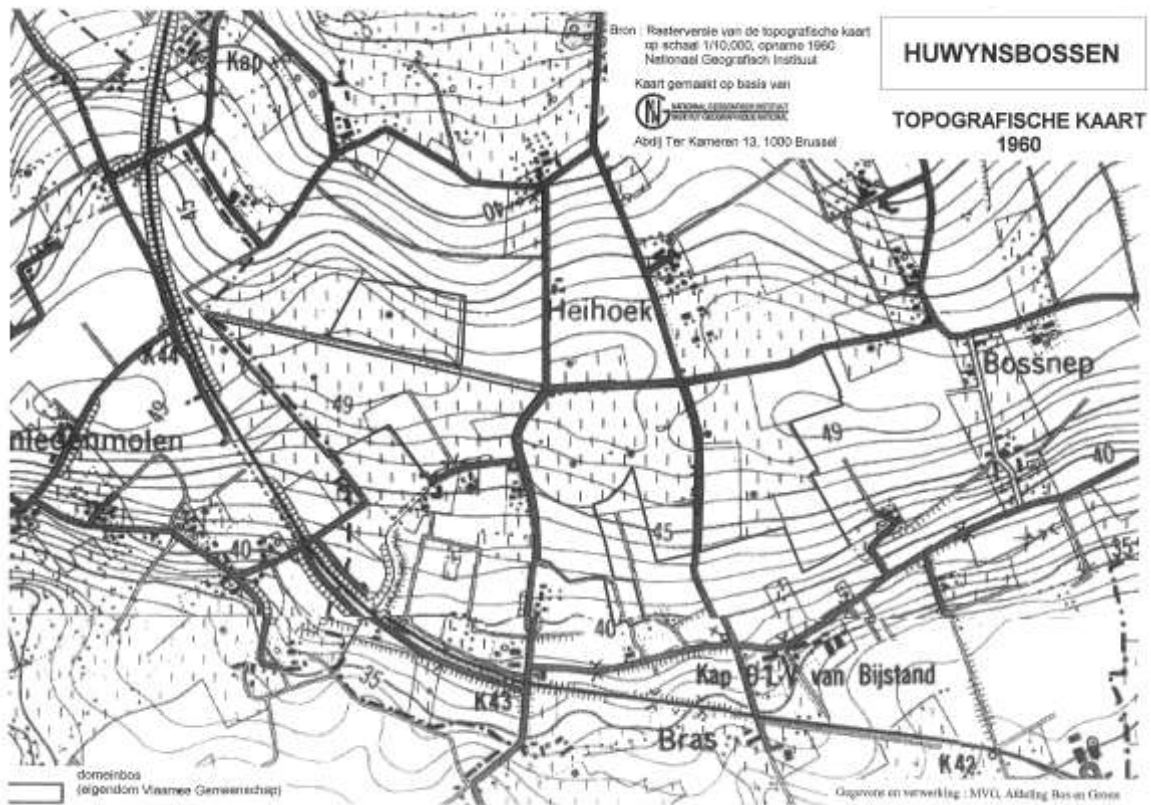
4.4 Topografische kaart 1911

Op de topografische kaart van 1911 merk je dat het Huwynsbos bestond uit loofbos en naaldbos

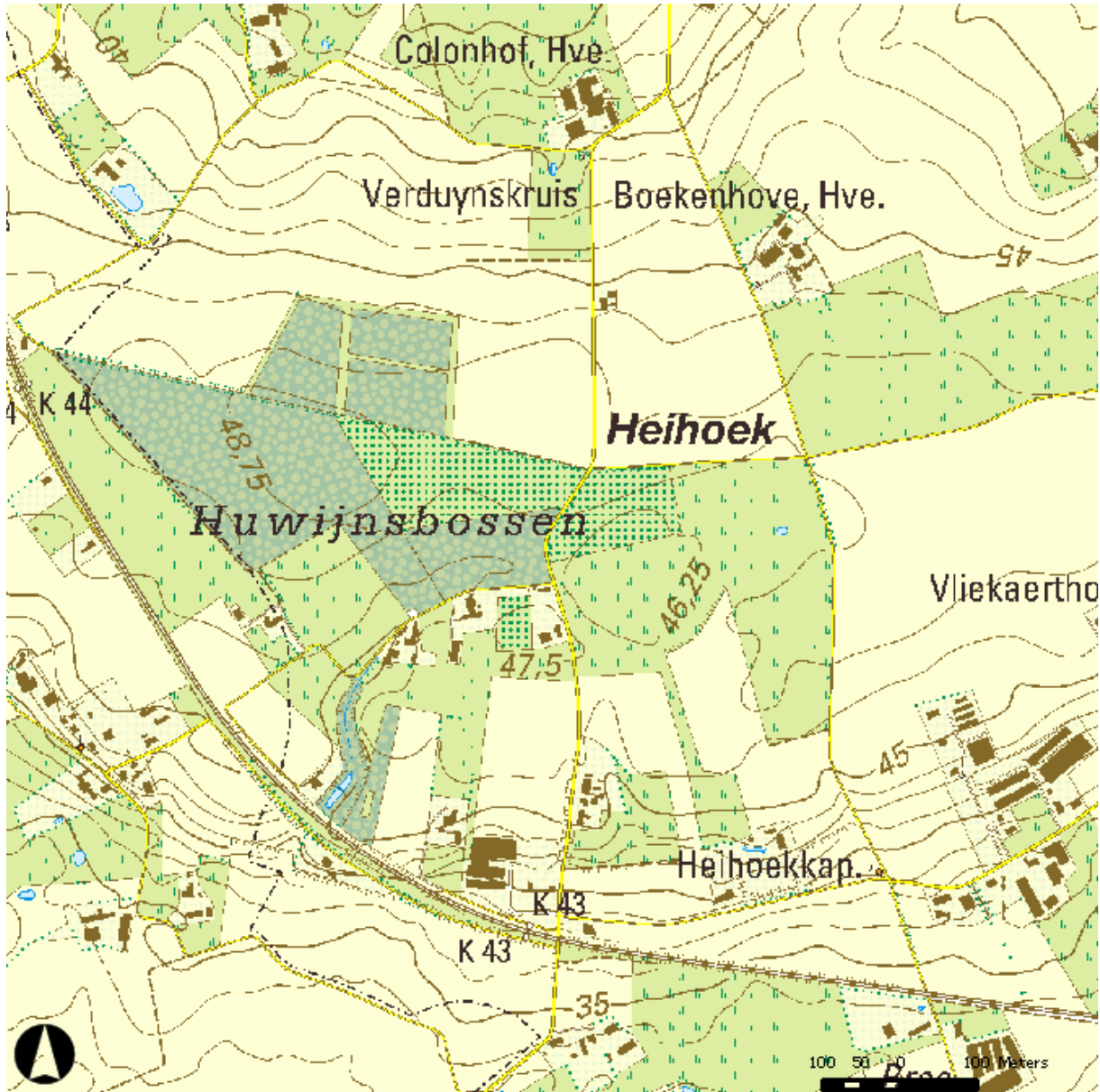
4.5 Topografische kaart 1960

De Huwynsbossen waren toen volledig omgetoverd in weiland.

4.5 Topografische kaart 2004

Het Huwijnbos wordt stilaan weer aangeplant.

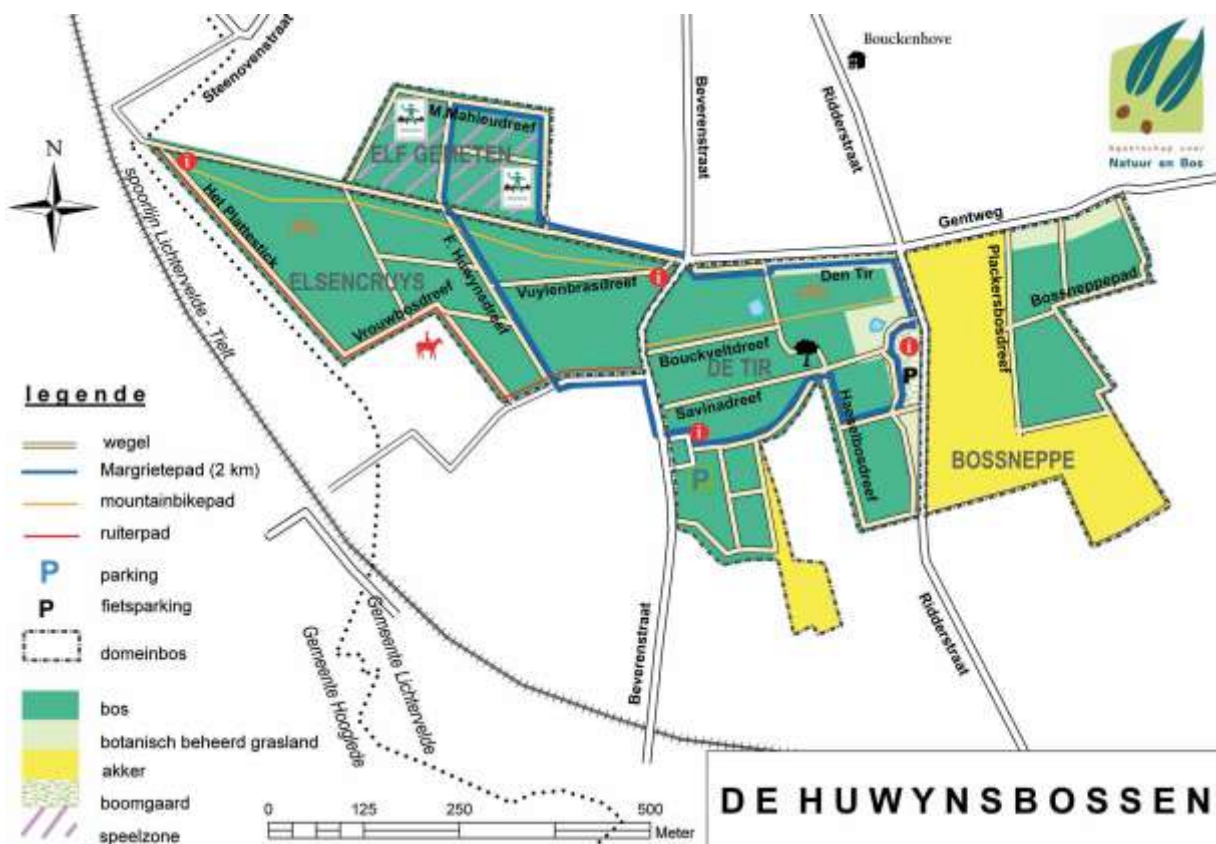

4.6 Luchtfoto met straataanduidingen genomen in 2010

4.7 Kaart Agentschap Natuur en Bos

Dit is de toeristische kaart die je in alle publicatie en folders over de Huwynsbossen kunt terugvinden.

5. Waarnemingsfiches

Waarnemingsfiche 1

Dag	15/10 /11
Uur	16u30 – 18u00
Weersgesteldheid	zachte zonnige herfstdag
Waarneming	Vogelkers + vruchten Sleedoorn + vruchten Zomereik + vruchten Sporkehout + vruchten Spaanseak Vlier + vruchten Es + vruchten Meidoorn + vruchten Zwarte els + vruchten Waterwilg + katjes die reeds vorm hebben voor de komende lente Ratelpopulier Boerenwormkruid Kaardenbol – prachtige verdroogde bloemen Tonderzwam

23

Waarnemingsfiche 2

Dag	17/11 /11
Uur	15u30 – 17u00
Weersgesteldheid	Zachte , nevelige herfstdag
Waarnemingen Omtrek van bos	Zomereik bij startplaats Braam Sporkehout of vuilboom Hazelaar + vruchten Vlier + vruchten Es + vruchten Eénstijlige meidoorn Witte abeel Wilg –schietwilg (geknotte wilg) Ratelpopulier Gewone hennepnetel Kaardenbol – prachtige verdroogde bloemen Oranje druppelzwam op afsluiting naar speelbos

Waarnemingsfiche 3

Dag	20/11 /11
Uur	15u00 – 17u00
Weersgesteldheid	Zachte , zonnige herfstnamiddag

Waarnemingen	Zomereik bij startplaats
Omtrek van bos	Kardinaalsmuts
Wandeling van 4,5km	

Waarnemingsfiche 4

Dag	29/11 /11
Uur	9u00 – 10u30
Weersgesteldheid	9 graden , bewolkt, behoorlijk veel wind

Waarnemingen	Buizerd en fazant gezien
Omtrek van bos	Veel foto's genomen, ik kan me nu bij het bekijken van een kaart van het bos een volledig beeld vormen van de realiteit – wat staat er van bomen en struiken
	Foto's genomen van de centrale eik

Waarnemingsfiche 5

Dag	6/12 /11
Uur	9u30 – 11u00
Weersgesteldheid	9 graden , prachtige winderige herfstdag

Waarnemingen	Omgeving rond de Huwynsbossen verkend. Misschien wordt de startplaats voor mijn wandeling 'vakantiehoevel Bouckenhove'
--------------	---

opmerking	Foto's genomen van de omgeving In de omgeving van de schuilhut in de Beverenstraat ligt er veel zwerfvuil – misschien toch wel belangrijk om daar een vuilnisbak te plaatsen, ik neem eens contact met de boswachter.
-----------	--

Waarnemingsfiche 6

Dag	22/01/12
Uur	10u30 – 12u00
Weersgesteldheid	7 graden , rustige zachte winterdag
Waarnemingen	<p>Berkenzwam Eikentrilzwam Zwavelkopjes erg giftig Oranje druppelzwam Oranje aderzwam Geweizwam Grijze buisjeszwam Fluweelpootje Boompui Klimop 2levenscycli – groei - dan wordt hij houterig</p> <p>Wilde kamperfoelie</p> <p>Wolzwever (vlieg) - haalt nectar uit de katjes van de wilgen Bramen – Grote Beer (vlieg) Judasoor – duidelijk zichtbaar bij nat weer</p> <p>Groene knolamaniet Gelderse roos - schijnbloem Perceel naaldbomen – lorken</p> <p>Bomen met blauwe bol op geschilderd zijn toekomstbomen Nu moet er 8% dood hout in de bossen blijven liggen 2011 Was een mostjaar – er waren zeer veel eikels zie je ook aan de vele eikeboompjes die zijn uitgekomen</p> <p>Els bloed rood = vrouwelijke boom Adelaarsvaren</p> <p>Grauwe abeel (populier) koekjes op de stam lenticellen zijn luchtmondjes Bladeren verteren onmiddellijk veel ondergroei door de stikstof van gras en netels</p>

Waarnemingsfiche 7

Dag	4/02/12
Uur	10u - 12u
Weersgesteldheid	Prachtig winterweer, ijzig koud -6°. Er ligt nog een dik pak sneeuw
Waarnemingen	<p>Sporen van konijnen in de sneeuw.</p> <p>Misschien een spoor van een ree gevonden in de sneeuw. Ik heb mijn foto's doorgestuurd naar Koen Maertens, maar hij heeft zo zijn twijfels. Ik nam waarschijnlijk mijn wensen voor werkelijkheid.</p> <p>Langs de Gentweg staan er bevroren houtige herfstbloeisels van berenklauw die wit bevroren zijn, doet mij denken aan de film van Dokter Djivago.</p>

26

Waarnemingsfiche 8

Dag	15/03/12
Uur	14u - 16u
Weesgesteldheid	De lente hangt in de lucht. Staal blauwe hemel en 11°
Waarnemingen	<p>De wilgen en populieren staan in bloei.</p> <p>Padden zijn druk in de weer, mijn eerste paddensnoeren gezien voor deze lente.</p> <p>Fluitenkruid steekt zijn kopje boven</p> <p>Voorjaarsbloei, zoals speenkruid geven reeds wat kleur in het bos.</p>

Waarnemingsfiche 9

Dag	10/04/12
	Verjaardag Lies(je) ze zou vandaag 26 jaar geworden zijn.
Uur	11u
Weersgesteldheid	Rustig weer, weinig zon. 10°
Waarnemingen	<p>De sleedoorn, bloeit in al zijn pracht, het is een streling voor het oog.</p> <p>De eerste bijtjes zijn wat gelukkig om, nectar en stuifmeel op te halen, na de lange koude winter.</p> <p>De wilgenkatjes staan op springen van vruchtbaarheid.</p> <p>De eerste jonge blaadjes van de hazelaar, ruiken naar lente.</p> <p>De eiken staan er nog winters bij.</p>

27

Waarnemingsfiche 10

Dag	7/05/12
Uur	13u -15u30
Weersgesteldheid	Onaangenaam koel weer
Waarnemingen	<p>Grassen: Geknikte vossenstaart</p> <p>Gelderse Roos: de knoppen staan gereed om open te springen.</p> <p>De vlier staat ook gereed om te bloeien</p> <p>De lorken staan in bloei, de vrouwelijke denappeltjes zijn prachtig.</p> <p>Het fluitenkruid trekt zich weinig aan van het koele weer, ze staat reeds weelderig in bloei.</p>

Waarnemingsfiche 11

Dag	1/06/12
Uur	14u - 16u
Weersgesteldheid	Behoorlijk weer, 18° Het zonnetje doet deugd.
Waarnemingen	Landkaartje in winterkleed Weekschild: parende soldaatjes eventjes gestoord in het liefdesspel om een foto te maken,. Kan dit wel?? Groene kikker kijkt lusteloos, kwakend boven het wateroppervlak. Drijvend fonteinkruid Blauwe platbuiklibel

28

Waarneming 12

Dag	21/08/12
Uur	16u30 – 18u00
Weersgesteldheid	Prachtig weer, zomer zoals we in onze diepste zuiderse gedachten verwachten
Waarnemingen	Gehakkelde Aurelia, Dagpauwoog, Bruinzandoogje, Kleine Vos. Sabelsprinkhaan gevangen van ongeveer 6cm. Een vrouwelijk exemplaar met een prachtige legboor. Een snuitkever, is niet echt tevreden als hij in mijn loepepotje terechtkomt. De sleedoorn draagt reeds mooie volgroeide besjes Vlier de paarse vruchten lonken ook reeds naar

verwerking tot hoestsiroop en ander lekkers.

De hel rode bessen van de gelderse roos en de kamperfoelie kleuren het bos.

Kaardebol geraakt stilaan uitgebloeid, enkele exemplaren staan nog mooi kransgewijs in bloei, een bloemenring aan de top, in het midden en onderaan de bol.

De poel staat vrij laag, maar de libellen en groene kikker hebben daar duidelijk geen last van

6. Fauna en flora:

Zoals reeds vermeld is de biodiversiteit van de Heihoek niet te onderschatten. De verschillende leefmilieus, akker, weiland, bos, .. zorgen voor een vrij grote variëteit aan flora en fauna.

Beginnende bij de zoogdieren de vos wordt er regelmatig waargenomen. Hermelijn en wezel vinden er ook hun stek. Haas en konijn leven ook in rond de omgeving van het bos. Rosse woelmuis en veldspitsmuis leven zeker ook in het gebied.

30

De eenvoudigst te observeren dieren, maar daarom niet gemakkelijkst te determineren, zijn de vogels. Heel wat zangvogels kan je er observeren, die er ook leven als broedvogels zoals tjiftjaf, fitis, winterkoning, kool- en pimpelmees... er is ook een minder algemene broedvogel te vinden: de roodborsttapuit. Deze laatste soort gedijt in en rond de akkers. De vele lage aanplant als sleedoorn, gelderse roos, ... zorgen voor voldoende voedsel die de zangvogels aantrekken.

We vinden er niet alleen zangvogels. Soorten als de gaai, patrijs, kwartel, torenvalk, boomvalk, sperwer, ransuil en steenuil, leven en broeden eveneens in en rond de Huwynsbossen.

Naast de vele broedvogels worden ook de trekvogels in de gaten houden ter hoogte van de Huwynsbossen. Ter hoogte van de aanplant langs de Gentweg is er een vrij belangrijke telpost. Vooral grote aantallen zangvogels zoals veldleeuwerik, graspieper en vink trekken jaarlijks over de telpost, maar ook zeldzamere soorten zoals visarend, grote zilverreiger, boomleeuwerik... werden er al op trek waargenomen naast algemenere trekvogels zoals boomvalk en wespandief.

De insectenrijkdom is op haar beurt vooral sterk merkbaar in de wegbermen en de niet beboste lappen grond van het gebied. De laatste jaren is vooral een sterke opkomst van de tijgerspin merkbaar, naast het verschijnen van de zwervende houtpantserjuffer en een boost in het aantal Koninginnepages. Er is echter ook een afname vast te stellen bij bepaalde soorten zoals bij de oranje luzernevlinder, het groot koolwitje en de distelvlinder.

In elk geval is de diversiteit aan insecten heel groot met verschillende soorten vlinders, kevers, zweefvliegen, boktorren, wolfspinnen, sprinkhanen..., maar ook opvallend veel keizerlibellen, paardenbijters... die vooral de boomvalken kunnen bekoren.

Het bos zelf is een loofbos (in ontwikkeling) met een groot aantal eiken. De bomen die werden aangeplant waren zowel héél jonge planten als oudere en dus grotere bomen. Beide werden afwisselend aangeplant

waardoor er op vrij korte tijd planten met dikke stam kunnen ontwikkelen doordat de oudere planten reeds vanaf de aanplant bevoordeeld zijn.

Op andere stukken werden planten van gelijke leeftijd dicht op elkaar aangeplant volgens de typische Bos&Groenmethode. Dit houdt in dat de bomen dicht opeen worden aangeplant en dat na x aantal jaren de zwakste planten verwijderd zullen worden. Op deze manier gaan de bomen met elkaar in competitie en blijven de sterkste en meest gezonde planten op den duur over.

31

Van zomereik over beuk en berk naar bosanemoon, kamperfoelie en salomonszegel. Ook het speelbos of Elfgemetebos kent nogal wat verschillende soorten. Vooral besdragende struiken zoals Gelderse roos en liguster beslaan een groot deel van dat stuk bos. Dit stukje bos ligt vrij geïsoleerd van de rest van het bos waardoor het een verstandige keuze is geweest daar het speelbos te maken. Het aantal broedvogels zal er ongetwijfeld wel afnemen maar toch vormen de besdragers samen met de akkers –waaronder ook een koolzaadakker- voldoende alternatief voor vogels als de kraaiachtigen, mezen en de talrijke holenduiven om dit stuk bos te blijven bezoeken

Er zijn ook een aantal poelen in het Huwynsbos, water is een belangrijk biotoop voor oeverplanten, libellen, amfibieën, ...

Wat is een poel?

Het is een stilstaande waterpartij die zonder kunstgrepen waterdragend is, door een ondiepe grondwatertafel of een waterondoordringbare laag op geringe diepte, een natuurlijke poel wordt gevoed door grondwater en regenwater.

De meeste poelen werden vroeger aangelegd als drinkplaats voor de dieren. Hier zijn de poelen aangelegd om de biodiversiteit in het bos nog te verhogen.

7. Inventarislijst gedetermineerde flora:

7.1 Bomen en struiken

Nederlandse naam	Latijnse naam	Familie
Spaanse Aak	<i>Acer campestre</i> L.	esdoorn
Gewone Esdoorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>	esdoorn
Zwarte Els	<i>Alnus Glutinosa</i> (L.)	berken
Zachte Berk	<i>Betula pubescens</i> .	berken
Tamme Kastanje	<i>Castanea sativa</i>	napjesdrager
Hazelaar	<i>Corylus Avellana</i> L.	napjesdrager
Eénstijlige meidoorn	<i>Crataegus monogyna</i>	rozen
Brem	<i>Cytynis scoparius</i>	vlinderbloem
Wilde kardinaalsmuts	<i>Euonymus europaeus</i>	kardinaalsmutsfamilie
Beuk	<i>Fagus sylvatica</i> L.	napjesdrager
Sporkehout (Vuilboom)	<i>Frangula alnus</i> Mill.	wegedoorn
Es	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	olijf
Klimop	<i>Hedera Helix</i>	klimop
Hulst	<i>Ilex aquifolium</i> L.	hulst
Wilde Kamperfoelie	<i>Lonicera peiclymenum</i>	kamperfoelie
Ratelpopulier of esp	<i>Populus tremula</i> L.	wilgen
Canada populier	<i>Populus Canadensis</i> L.	wilgen
Witte Abeel	<i>Populus Alba</i>	wilgen
Zoete Kers of boskers	<i>Prunus Avium</i>	kersen
Sleedoorn	<i>Prunus Spinosa</i> L.	pruimen
Zomereik	<i>Quercus Robur</i> L.	pruimen
Hondsroos	<i>Rosa Canina</i> L.	rozen
Egelantier	<i>Rosa Rubiginosa</i> L.	rozen
Gewone Braam	<i>Rubus Fruticosus</i>	rozen
Schietwilg	<i>Salix Alba</i>	wilgen
Gewone Vlier	<i>Sambucus Nigra</i> L.	kamperfoelie
Wilde Lijsterbes	<i>Sorbus Aucuparia</i> L.	appel
Gelderse Roos	<i>Viburnumopulus</i> L.	kamperfoelie

7.2 Bloemen en planten

Nederlandse naam	Latijnse naam	Familie
Echte koekoeksbloem	<i>Lychnis flos-cuculi</i>	Anjer
Dagkoekoeksbloem	<i>Silene dioica</i>	Anjer
Duizendblad	<i>Achillea glutinosa</i>	Composiet
Bijvoet	<i>Artemisia vulgaris</i>	Composiet
Knoopkruid	<i>Centaurea jacea</i>	Composiet
Zwart knoopkruid	<i>Centaurea nigra</i>	Composiet
Koninginnekruid of leverkruid	<i>Eupatorium cannabinum</i>	composiet
Dwergviltkruid	<i>Filago minima</i>	Composiet
Schermhavikskruid	<i>Hieracium umbellatum</i>	Composiet
Margriet	<i>Leucanthemum vulgare</i>	Composiet
Schijfkamille	<i>Matricaria discoidea</i>	Composiet
Echte kamille	<i>Matricaria recutita</i>	composiet
Guldenroede	<i>Solidago virgaurea</i>	Composiet
Gewone melkdistel	<i>Sonchus oleraceus</i>	Composiet
Boerenwormkruid	<i>Tanacetum vulgare</i>	Composiet
Melde	<i>Atriplex patula</i>	Ganzevoetachtigen
Liggend hertshooi	<i>Hypericum humifusum</i>	Hertshooi
Fraai hertshooi	<i>Hypericum pulchrum</i>	Hertshooi
Veelbloemige salomonszegel	<i>Polygonatum multiflora</i>	Lelie
Bosandoorn	<i>Stachys sylvatica</i>	Lipbloemigen
Valse salie	<i>Teucrium scordania</i>	Lipbloemigen
Muskuskruid	<i>Adoxa moschatellina</i>	Muskuskruid
Bitterzoet	<i>Solanum dulcamara</i>	Nachtschade
Tormentil	<i>Poterntilla erecta</i>	rozenfamilie
Nagelkruid	<i>Geum Urbanum</i>	Rozenfamilie
Fluitenkruid	<i>Anthriscus sylvestris</i>	Schermbloemigen
Slanke sleutelbloem	<i>Primula elatior</i>	Sleutelbloem
Scherpeboterbloem	<i>Ranunculus acris</i>	Ranonkelfamilie
Gewoon speenkruid	<i>Ranunculus ficaria</i>	Ranonkelfamilie
Kruipende boterbloem	<i>Ranunculus repens</i>	Ranonkelfamilie
Adelaarsvaren	<i>Pteridium aquilinum</i>	Varens
Vleugeltjesbloem	<i>Polygala serpyllifolia</i>	Vleugeltjesbloem
Weegbree Grote	<i>Plantago major</i>	Weegbreeachtigen
Weegbree Smalle	<i>Plantago lanceolata</i>	Weegbreeachtigen
Pitrus	<i>Juncus effusus</i>	Russenfamilie
Gele lis	<i>Iris pseudacorus</i>	Lissenfamilie
Gewone berenklaauw	<i>Heracleum sphondylium</i>	Schermbloemenfamilie
Hondsdrif	<i>Glechoma hederacea</i>	Lipbloemenfamilie
Geel walstro	<i>Galmium Verum</i>	Walstrofamilie
Gewone hennepnetel	<i>Galeopsis tetrahit</i>	Lipbloemenfamilie
Harig wilgenroosje	<i>Epilobium hirsutum</i>	Theunisbloemfamilie
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	Grassenfamilie
Peen	<i>Daucus carota</i>	Schermbloemenfamiiie
Akkerdistel	<i>Cirsium arvense</i>	Schermbloemfamilie
Akkerwinde	<i>Convulvus arvensis</i>	Windefamilie

Melganzenvoet
Grote klaproos
Witte dovenetel
Gevlekte dovenetel
Grote brandnetel
Kleine brandnetel
Engels raaigras
Gewone rolklaver
Grote wederik
Groot kaasjeskruid
Tuinbingelkruid
Pijpenstrootje
Vergeet-mij-nietje
Perzikkruid
Zilver schoon
Gewone veldsla

Chenopodium álbum
Papaver rhoeas
Lamium album
Lamium maculatum
Urtica dioica
Urtica urens
Lolium perenne
Lotus corniculatus
Lysimachia vaulgaris
Malva sylvestris
Mercurialis annua
Molinia caerulea
Miosotis arvensis
Polygonum persicaria
Poterntilla anserina
Valerianella locusta

Ganzevoetfamilie
Papaverfamilie
Lipbloelenfamilie
Lipbloemenfamilie
Brandnetelfamilie
Brandnetelfamilie
Grassenfamilie
Vlinderbloemfamilie
Sleutelbloemfamilie
Kaasjeskruidfamilie
Wolfsmelkfamilie
Grassenfamilie
Ruwbladigen
Duizendknoopfamilie
Rozenfamilie
Valeriaanfamilie

7.3 Zwammen

Nederlandse N.

Berkenzwam
Zwavelkopjes erg giftig
Oranje druppelzwam
Oranje aderszwam
Geweizwam
Fluweelpootje

Latijnse naam

Piptoporus Betulinus
Hypholoma fasciculare
Dacrymyces stillatus
Phlebia radiata
Xylaria hypoxylon
Flammulina collybia

8. Inventarislijst fauna

8.1 Zoogdieren

Nederlandse N.	Latijnse naam	Orde	Familie
Veldhaas	Lepus euopaeus	Hazen	hazen en konijnen
Konijn	Oryctolagus cuniculus	Hazen	hazen en konijnen
Vos	Vulpus vulpus	Roofdieren	hondachtigen
Bosmuis	Apodemus	Knaagdieren	muisachtigen

35

8.2 Vogels

Nederlandse N.	Latijnse naam	Orde
Groenling	Chloris chloris	zangvogels
Koolmees	Parus major	zangvogel
Tjiftjaf	Pyloisopus coiybita	zangvogels
Zwarte kraai	Corvus corax	zangvogels
Ekster	Pica pica	zangvogels
Merel	Turdus merula	zangvogels
Roodborstjes	Eerithacus rebecula	zangvogels
Spreeuw	Sturnus vulgaris	zangvogels
Winterkoning	Troglodytes troglodytes	zangvogels
Boerenzwaluw	Hirundo rusica	zangvogels
Kieviet	vanellus vanellus	Meeuwvogels
Wilde eend	Anas platyrhyncha	eendvogel
Torenavalk	Falco tinnunculus	havikachtigen
Zilvermeeuw	Larus argentatus	steltlopers en
Kokmeeuw	larus ridibundus	meeuwvogels
Koekoek	Cuculus canoru	koekoek
Tuinfluitier	Sylvia borin	zangvogels
Zwartkop	Sylvia atricapilla	zangvogels
Grasmus	Sylvia Communis	zangvogels
Ransuil	Asio otus	Uilen
Boomvalk	Falco subbuteo	Valken
Sperwer	Accipiter nisus	Sperwer
buizerd	Buteo buteo	Buizerd
staartmees	Aegithalos caudatus	Zangvogels
pimpelmees	Parus caeruleus	Zangvogels
fazant	Phasianus colchicus	Fazanten
patrijs	Alectoris rufa	patijzen

8.3 . Insecten

Naam	Latijnse naam	Orde	Familie
Elzenhaan	Agelastica alni	Kevers	
Lieveheersbeestje	Coccinella septempunctata	Kevers	
Bloedcicade	Sercopis sanguinolenta	planteluisen	
Vuurvlinder	Lyvaena virgaureae	vlinders	blauwtje
Groot koolwitje	Pieris brassicae	vlinders	blauwtje
Kleine vos	Aglais urticae	vlinders	witjes
Geaderd witje	Aparia crataegi	vlinders	
Bruin zandoogje	Maniola jurtina	vlinders	zandoogjes
Gehakkelde aurelia	Polygonia c-album		vossen
landkaartje	Araschnia levana		
atalanta	Vanessa atalanta		
Dagpauwoog	Inachis io		
oranjetipje	Anthocaris cardamines		

8.4. Amfibieën

Naam	Latijnse naam	Orde	Familie
Bruine pad	Bufo bufo	Amfibiëën	padden
Bruine kikker	Rana temporario		kikkers
Groene kikker	Rana esculenta		kikkers
Kleine Watersalamander	Triturus vulgaris		salamanders
Alpenwatersalamander	Triturus alpestris		salamander

9. Stagewandeling 23 juni 2012 Huwynsbossen

9.1 Uitnodiging

Ik nodig jullie uit op mijn stagewandeling in het kader van mijn opleiding voor CVN-Natuurgids.

Wanneer?

Zaterdag 23 juni 2012

Start om 9.30 uur

Waar?

- Met de auto
Neem afrit 9 op de E403 (Lichtervelde). Zo kom je automatisch op de ring rond Lichtervelde. Sla de vierde straat links, de Beverenstraat in. Bruine bordjes leiden je vanaf hier naar de parking van het bos.

Als je vanuit Kortemark, Roeselare of Torhout komt, kun je tot aan de rotonde rijden op de N35 en N32 in Lichtervelde. Hier rij je richting E 403. Vanaf deze rotonde, is de zesde straat aan de rechterkant de Beverenstraat. Rij nog 2,5km tot aan de parking aan de schuilhut van het bos.

Stevige, waterdichte stapschoenen of laarzen zijn een must, zelfs bij mooi weer, want het is een drassig terrein.

tot dan en met vriendelijke groeten.

Patrick Corveleijn 0474/324228

Als je niet aanwezig kan zijn, graag een seintje, zodat iemand anders je plaats kan innemen.

Herfst 2011

Winter 2012

9.2 Didactische middelen

Benodigdheden: tafeltje, bomenkoffer – toestelletjes om hoogte v/e boom te meten. rits, schuifpasser om diameter v/e boom te meten.
Rekenmachine om kubiek v/e boom uit te rekenen.

Didactisch werkmodel van het Huwynsbos

39

9.3 Inleiding

Voorstelling van mezelf

Algemene kennismaking :“Kennismaking de Heihoek en het jonge Huwynsbos”

Maken van enkele afspraken – samen blijven

Als zaken niet duidelijk zijn kunnen jullie gerust vragen stellen.

Huwynsbossen is een jong bos ± 15 jaar geleden werden de eerste aanplantingen gedaan. De naam komt van de eerste eigenaars van de Huwynsbossen Francis Huwyn die de bossen en de landerijen er rond opkocht eind 1600.

In Lichtervelde, op de Heihoek, verdwenen de Huwijnsbossen midden de 20ste eeuw. Recent is door de Vlaamse gemeenschap een herbebossingproject gestart. In de omgeving restten tot nu toe enkele kleine bosjes en een brede houtkant met o.a. adelaarsvaren en valse salie als getuigen van het bosverleden en ratelpopulier, wilde kamperfoelie, zachte berk en brem als vermoedelijk autochtone soorten.

Aan de hand van een aantal verschillende kaarten + foto's korte historiek van de Huwynsbossen vertellen. (zie werkmap)

9.4 Historiek

In de Middeleeuwen, maakten de Huwynsbossen deel uit van de langgerekte bosgordel ten zuiden van Lichtervelde.

Vanaf de 10de eeuw werden delen van het bos omgezet in akkerland en weiland. Tot in de 18 de eeuw onderging het landschap verder geen spectaculaire veranderingen. Volgens de Ferrariskaarten bestonden de 'Huwynsbossen' toen hoofdzakelijk uit loofhout. Tijdens de 19de eeuw werden de Huwynsbossen gehalveerd ten voordele van akker- en weilanden. Enkel de sterk gleyige gronden bleven bebost. Tijdens WO.1 werden opnieuw grote delen van het bos geroid, dit om de mensen te voorzien van het nodige brandhout.

Na de 1ste WO oorlog werden de kapvlaktes opnieuw beplant met Douglas. Op de kaart van 1941 bleef nog ongeveer 25 ha van de bossen over.

Het Huwynsbos werd ook gebruikt als oefenterrein door de Duitsers er werden manholes gegraven en er was een schietstand de TIR waarvan je nu nog de aardenwal kunt zien.

De 2de WO betekende echter het einde van de Huwynsbossen.

Na de eerste wereldoorlog werd het bos opnieuw aangeplant met Douglas en Oregon Spar. Deze snelgroeiende spar werd gebruikt voor houtproductie

De Duitsers lieten alle Douglas sparren en Oregon sparren kappen. De stammen van de bomen werden gebruikt als Rommel-asperges. Ze werden o.a. op het strand geplaatst met mijnen op die via draden aan elkaar waren verbonden waren. Deze Rommel-asperges werden ook op vlakten geplant waar het Duitse leger verwachtte dat zweefvliegtuigen gingen landen. De naam komt van de bedenker Rommel en van ver lijken het wel een beetje grote asperges.

Na de oorlog werden bijna alle bestanden gekapt. In de loop der jaren, na de oorlog, ontwikkelde zich lang de Gentweg een forse houtkant (700m).

De houtkant fungeert als zaadbank voor tal van bosplanten, zomereik, ratelpopulier, salomonszegel, ...

In 1946 waren vele hectaren grond op de Heihoek eigendom geworden van Mevrouw Barones Gilles de Pelichy Savina. Ingevolge het overlijden van de barones in 1992 werden onder andere een 40 ha grond op de Heihoek te koop gesteld.

Afdeling Natuur en Bos speelde hierop in en 1995 kochten ze 32ha akker en weilanden. De pachtgronden werden door Natuur en Bos aangekocht met de bedoeling er bos op te planten

Alle belang hebbende boeren werden gecontacteerd, alle pachten werden opgeschort maar de boeren mochten de gronden blijven gebruiken tot hun pensioen of einde pacht zonder verder pacht te betalen. Een win win situatie en dit is probleemloos verlopen. Bij natuurbeleid zie je nu dat er met de landbouwers wordt onderhandeld, men probeert meestal met een financiële compensatie over de brug te komen om eventueel financieel verlies te compenseren en dit werkt op een enkele uitzondering na vrij goed.

Voor Natuur en Bos zijn de aangeplante bossen behalve groen ook productiebossen, dwz dat zij een gedeelte van het hout ook weer verkopen voor brandhout of andere vormen van houtkap. Dit gebeurt hier ook reeds

Vanaf dan gebeurde alles vrij snel via schoolacties en Kom op tegen kanker werd het bos opnieuw aangeplant.

De eerste aanplantingen, zijn erg kunstmatig gedaan. Met een tractor werden telkens 6 gaten per keer geboord en dit mooi op rijen naast elkaar. Met deze methode staan de bomen er bij als een troep soldaten mooi recht in het gelid.

Men koos er ook voor om een perceel eiken, essen, zwarte elzen aan te planten, maar het gevolg is wel als er ziekten optreden dat het volledige perceel wordt aangetast en dit gebeurt nu bij een partij elzen waarschijnlijk reeds besmet voor ze werden aangeplant.

Als de stammen 6m zijn worden ze gemerkt en worden systematisch uit gekapt en vervangen door jonge planten.

Straks als we door het bos lopen ga je ook merken dat er een inzink zit op de cuesta, dit noemen we een delle –

De ondergrond bestaat hier uit ondoorlaatbare kleigrond, eigenlijk voor weinig bruikbaar. Dit was ook de reden dat de Huwynsbossen, vrij lang zijn blijven bestaan en dat er hier ondanks het vele water geen nederzetting is gekomen.

Het water in de delle verzamelt zich en loopt dan uiteindelijk naar de Bron waar we nu echter niet meer bij kunnen daar ze op privégrond ligt.

Beneden zie je 'Het Goed ter Meersch' vandaag de Colpaerts, hoeve – met daarachter Colpaerts bosjes, daar ontspringt de Huwynsbeek en het is de bedoeling om het Huwynsbos in het noorden te laten aansluiten op Colpaerts bos tot aan de ring rond Lichtervelde. En in het zuiden op de bos aan hoeve Ter Kerst Dominiek Savio.

1ste Stopplaats: Zomereik 'boomhoogte + volume berekenen'

43

Zomereik (*Quercus robur*)

De eik is reeds sinds eeuwen de 'koning' van het woud. Hij werd zelfs als heilig beschouwd door onze voorouders. Misschien was dat wel omdat hij zo 'nuttig' was: men haalde stoffen uit de schors (tannine) om leer te looien, varkens kon men laten eten van de eikels, het sterke hout wordt gebruikt om meubelen, dakgebinten, schijnwerk enz .. De boom wordt heel oud en statig. De zomereik is een boom of een hoge struik met een brede kroon, onder in de kroon splits de stam zich in enige zware takken. Zomereiken bereiken van alle Europese boomsoorten de hoogste leeftijd. De zomereik is een typische lichtboom, hoewel geen pionier. De meeste bladeren ontluiken samen met de katjes. Bij het begin van de zomer verschijnt er nog een lichte bladeren, het Sint-Jansslot. Daardoor kan de boom zich van nachtvorst en eventuele vraatschade in de voorzomer herstellen. De zomereik maakt erg veel waterloten wat hem voor hakhoutcultuur geschikt maakt, maar die door bosbouwers minder wordt gewaardeerd. De mannelijke katjes zijn een paar centimeter lang. De vrouwelijke bloemen – en later de eikels – zitten allen of in klein aantal versprei op een stevige aarsteel die in een bladoksel ontspringt.

Het hout van de zomereik is zeer duurzaam, speciaal ook onder water, vrij hard en uitstekend constructiemateriaal, zowel buitenshuis (sluis en

scheepsbouw) als binnenshuis (meubelhout). De lange omlooptijd, en de lage opbrengst hebben er voor gezorgd dat zomereik in productiebossen werd vervangen door naaldhout.

Takkenbossen dienden als hout om het stoken van bakkersovens.

Eikels dienden als varkensvoer (mast). Op boerderijen op de zand en lichte kleigronden plantte men steevast een eikenboom als bliksemafleider.

Om hun bestendigheid tegen wind werden ze ook veel aangeplant als laanbomen. Doordat een zomereik veel licht doorlaat is er ook veel ondergroei ivg met beuk.

Hoe herken je de zomereik?

Kenmerkend is het ovaal eivormige, kortgesteeld en gelobd blad met de georde bladvoet, de gesteelde eikels die eerst groen en bij rijpheid bruin zijn. De mannelijke bloempjes zijn gegroepeerd in hangende katjes, de vrouwelijke bloempjes zitten opopvallen aan het uiteinde van de twijgen.

Naast de zomereik hebben we bij ons in Vlaanderen ook de wintereik, moerasedik en Amerikaanse eik (deze laatste probeert men bij ons zoveel mogelijk uit onze bossen te verwijderen)

Wist je dat?

- De eiken na de laatste ijstijd uit onze streken verdwenen waren naar het warmere zuiden maar dankzij de gaai, die de zware zaden ver weg van de boom brengt, hier is teruggekeerd.
- Dat men van eikels een soort koffie maakt?
- Er in Frankrijk (Allouville Bellefosse in Noord - Frankrijk) een eik staat van dertienhonderd jaar. Hij is hol en men heeft er indertijd twee kapelletjes in gebouwd. Zijn omtrek is zestien meter.
- Dat men tot in de achttiende eeuw inkt maakte uit de eikegallen. Die bolletjes worden veroorzaakt door de larven van galwespen en hebben een donkere vloeistof in zich waarmee het prima schrijven is.

- Dat meer dan tweeduizend insectensoorten zich thuisvoelen in en op de eik.
- De Franse koningen vroeger speciale eikenbossen lieten aanleggen om hun oorlogsvloot te kunnen bouwen.

Opdracht:

2 groepen:

1. Op een afstand van de eik staan en de hoogte schatten.
2. Met meettoestel hoogte van de boom meten.

Bomen leveren productiehout en hoe gaan we dat nu berekenen?

Eerst meten we de hoogte van de boom

Inhoud cilinder:

Oppervlakte grondvlak x hoogte = ...

Oppervlakte grondvlak: $\text{straal} \times \text{straal} \times \pi$ (3,14) =

Met de boomklem meten we de doorsnede van de boom

Indien geen boomklem:

Meten we de omtrek van de boom met een lintmeter. Die uitkomst delen we door 3,14 en dan delen we dit getal door 2

Nu hebben we de straal.

De kruin wordt verkocht als brandhout: Deze wordt gezaagd in blokken, gestapeld en dan per stère verkocht.

Wat is een stère ?

1.

2.

3.

1. Een stère is, per definitie, 1m^3 als het brandhout op 1 meter gezaagd is.

2. Er blijft maar $0,8\text{m}^3$ als het hout 2 keer gezaagd is...

3. ... en nog maar $0,7\text{m}^3$ als het 3 keer gezaagd is (bv. op 33cm).

46

2de stopplaats 'De poel in de schapenweide'

In het Huwynsbos zijn ook een aantal poelen aangelegd die toch ook een belangrijke meerwaarde betekenen voor het bos.

Een poel als biotoop in een bos is dan ook een echte levensgemeenschap. We kunnen in die gemeenschap in drie groepen onderscheiden:

Producenten, consumenten en reducenten

Producenten

Alle lagere en hogere planten die bladgroen bevatten en enkele soorten bacteriën die in de poel voorkomen zorgen voor nieuw leven. Die planten kunnen met zonlicht, water, koolzuurgas en mineralen alle stoffen produceren die ze nodig hebben voor hun levensprocessen.

Lagere planten zijn vaak eencellige organismen als groenalgen en kiezelalgen. Ze leven vastzittend of zwevend. De groep van de drijvende of zwevende hogere planten bestaan uit kroosvaren en kroossoorten.

Consumenten

Bij de consumenten krijgen we drie soorten naargelang het voedsel dat ze opnemen:

Herbivoren voeden zich met planten.

Carnivoren voeden zich met dieren

Omnivoren eten zowel planten als dieren.

De planteneters in de poel kunnen zowel bestaan uit microscopisch kleine diertjes (zoöplankton) tot en met watervlooien. Ze leven zwevend of zwemmend in het water.

Grotere herbivoren zijn o.a. de gewone poelslak, de pikzwarte watertor, en de muskusrat.

Reducenten

De reducenten sluiten de kringloop: Ze breken het dode materiaal van planten en dieren af tot eenvoudige elementen: de mineralen.

Grotere dieren zoals slakken en waterpissebedden verkleinen het grove afvalmaterieel. Wormen en bacteriën breken de afvalstoffen op de bodem verder af. Omdat het dode organische materiaal naar de bodem zinkt, zitten daar ook de meeste afbrekers.

Als ieder zijn rol vervuld heeft, blijven er uiteindelijk weer bouwstoffen over voor plantaardige organismen en is de voedselkringloop gesloten

De begroeiing van de poel is niet allen een voedselbron. Tussen de stengels en bladeren kunnen de dieren zich voortplanten en is er ook schuilgelegenheid of dient het als dekking bij het vangen van prooien. Insectensoorten, waterslakken en slakken plakken hun eitjes tussen de zelf dubbelgevouwen bladeren van de waterplanten. Padden wikkelen hun eieren vaak om de plantenstengels. Libellen gebruiken rechtopstaande planten om hun eieren af te zetten terwijl de volgroeide larven ze benutten om uit het water te kruipen. Dan zijn er de zwaluwen en watervleermuizen die de poel gebruiken als jachtgebied. Dit zijn de consumenten buiten de poel. Heel wat vogels vinden er plaats om te drinken en te broeden. In alle geval is onze poel een plekje waar heel wat planten en dieren 'genieten' van elkaars bestaan en op die manier overleven of in de kringloop terechtkomen.

Onze poel lijkt zichzelf goed in stand te houden: Ze verrijkt zichzelf met allerlei planten en dieren en vraagt tot nu toe weinig inwendig beheer. Wel is er de noodzaak van uitwendig beheer

Amfibieën

De pad is nog meer een landdier dan een waterdier hij trekt enkel naar plassen om in het voorjaar slierten eitjes tussen de vijverplanten af te zetten.

Zijn pokdalige huid zorgt ervoor dat we hem meteen herkennen. Het is een nachtdier zodat je het dier zelden overdag tegenkomt .

In de schapenpoel hebben we de alpenwatersalamander en kleine watersalamander aangetroffen.

3de stopplaats: Bijenkorven van Geert

Wat zijn insecten en hoe zien ze eruit?

De wetenschappelijke naam voor insecten is 'hexapoda'. Dat betekent eigenlijk 6(hexa en poten (poda). Dit heeft een beetje aan hoe we insecten kunnen herkennen.

Insecten zijn in principe allemaal gelijk van bouw Het lichaam is verdeeld in 3 delen: de kop, het borststuk en het achterlijf. Op hun kop hebben ze een paar antennen of voelsprieten, een paar ogen en de monddelen. Het borststuk heeft drie paar poten en (meestal) twee paar vleugels.

Voor de kop hebben insecten twee voelsprieten. Hierin bevinden zich soms de smaakzintuigen, de reukorganen en de oren. Zogenaamde facet ogen zijn samengesteld uit soms wel duizenden 'afzonderlijke' ogen. Bijen, vlinders en sommige vliegen hebben hun smaakzintuigen op de poten zitten.

Spinnen hebben geen vleugels, vier paar poten en een tweedelig lichaam. Spinnen zijn dus geen insecten

Nut van insecten

Bepaalde zoogdieren, de insecten eters zoals spitsmuizen, vleermuizen zouden niet kunnen bestaan zonder insecten.

Ook groepen dieren zoals reptielen, amfibieën en insecten eten de vogels zijn afhankelijk van de insecten.

De insecten zijn belangrijk voor de bestuiving, we moeten dan niet alleen denken aan bijen maar ook sommige kevers en vliegen.

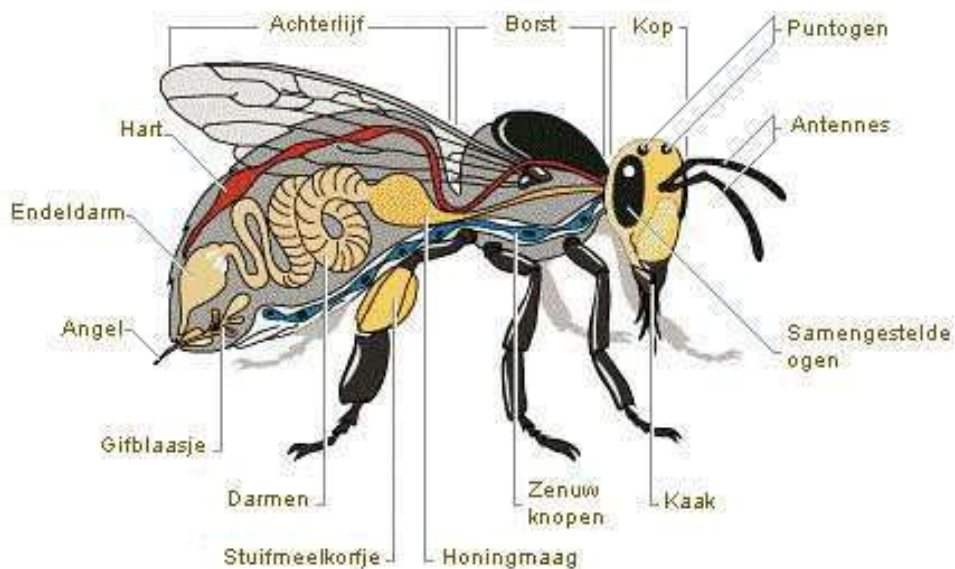
Ook voor ons zijn insecten van belang, denk maar aan de lekkere honig die we hier van deze bijen kunnen eten

Zelf voor de bestrijding van insecten worden andere insecten gebruikt, zoals sluipwespen die rupsen doden. Lieveheersbeestjes die bekendstaan om hun dieet van bladluizen.

Insecten zijn in sommige landen ook een delicatessen, zo worden soorten rupsen en sprinkhanen gewaardeerd voor hun hoge proteïnewaarde en de notenachtige smaak.

De Honingbij

De honingbij net als de dikke hommelmee zoekt van nectarbron naar nectarbron en lust enkel het bloemensap. Je zal de zachte bruine honingbij dan ook zelden terugvinden in de buurt van terrasjes om van de zoetheiden te proeven honingbijen gaan niet zonder reden steken. Dit doen ze enkel om hun volk te verdedigen. Honingbijen verliezen hun angel als ze steken en sterven daarna. De agressieve geel-zwart gestreepte wesp komt wel rond je hoofd hangen op zoek naar zoetheiden. Ze steken sneller, verliezen hun angel niet en kunnen dus meerdere keren steken.

4de stopplaats: Vogeltelpost

In het Noorden van op de vogeltelpost zie je:

- OLV kahtedraal + Belfort in Brugge (22km)
- Windmolen Zedelgem (16km)
- *watertoren* van Torhout (8km)

In het oosten zie je de Voerman met de Navo toeren + iets verder de 300m hoge zendmast van Egem. Bij de planning van de Huwynsbossen werd er ook aandacht geschonken aan de inplanting van diverse recreatieve mogelijkheden. Er zijn verscheidene folders uitgegeven met fiets of wandelmogelijkheden

Wie er nu van overtuigd is dat dit hier een mooie omgeving is kan van hieruit instappen in het Heihoekwandelpad (7,2km) beschreven in een folder. Een drietal fietsroutes: Wastineroute,(46 km) hier rij je door het gebied dat ooit woeste onvruchtbare grond was, vooral heidegebied, je fietst langs de heidegebieden van Bulskampveld en Aalter

De Heuvelkamroute (65 km), dit is een initiatief van de gemeenten Staden, Hooglede en Lichtervelde je fiets er langs de heuvelrug van deze 3 gemeenten.

De mountainbike route WK 2007 (59 km) met doortocht door Staden, Hooglede, Gits en Lichtervelde.

Kapelroute 26 km – je bezoekt er alle kapelletjes van Lichtervelde

In het westen zie je de kemmelberg .(28km)

In het zuiden zie je de torens van Roeselare, vroeger kon je hier tot in Frankrijk kijken.

Belangrijk in het noorden dat de gronden vroeger allemaal heidegebied waren die behoorden bij Bulskampveld die heide liep eigen tot tegen de Cuesta van Tielt.

5de Stopplaats Gentweg

Gentweg: We bevinden ons hier op het hoogste punt 49m boven de zeespiegel. Hier is de waterscheidingslijn tussen Schelde en IJzerbekken. Van hieruit heb je een prachtig uitzicht op de dorpskern die 20 m lager ligt.

"We staan hier op een waterscheidingkam. Het regenwater aan de ene kant van de kam 'stroomt' naar de IJzer. Het water aan de andere kant, komt de Leie en de Schelde 'ten goede'."

In de ridderstraat wijzen op de prachtige eiken. Doordat ze hier over meer ruimte beschikken zijn ze uitgegroeid tot mooie bomen. De eiken verdragen goed de wind, daar ze met een penwortel goed vastzitten in de grond. Ze hebben ook een sterk ontwikkeld wortelgestel. Het silhouet van een eik is goed te herkennen aan zijn grillige kruin.

Langs deze weg ligt een rijke wegberm. Even aandacht voor de planten als duizendblad (*achillea millefolium*) (composietenfamilie). De veldheer Achilles gebruikte de plant als bloedstelpend middel bij verzorging van wonden. Het kauwen van de bladeren helpt tegen kiespijn.

Boerenwormkruid, *Tanacetum vulgare* (composietenfamilie), wordt gebruikt door de duivenliefhebbers als wormafdrijvend middel voor hun duiven. In de honden of kattenbak verdrijft een tuiltje boerenwormkruid luizen en vlooiën.

Brem (*Cytisus scoparius*) (vlinderbloemigen). Deze vlinderbloemige heeft aan zijn zaadjes een zoet aanhangsel = mierenbroodje waar de mieren op verlekkerd zijn. Zo dragen de mieren bij tot de verspreiding van de zaden.

Valse salie, (*Teucrium scordonia*) (lipbloemigen) Dit is een typische bosrandplant die graag op kalkarme bodem groeit. Valse salie is een winterstaander, want de hele plant blijft in de winter over.

Belang aan duiden van de bramen en netels. Twee soorten die door weinigen geliefd worden de bramen zijn een ideale schuilplaats voor vele dieren in de winter. Ze beschermen tegen felle wind en de kou. Ze vormen een natuurlijke barrière om betreding te voorkomen. In de lente staat alles mooi in bloei. In de late zomer kun je hier heerlijke braambessen.

plukken om van te snoepen of lekkere confituur van te maken. De vogels snoepen er al even graag van.

Brandnetel is een tweehuizige plant de bloeisels van de vrouwelijke plant zijn groter en hangen, terwijl de mannelijke bloeisels kleiner zijn en staan. De plant is begroeid met brandharen, die bij aanraking prikken en jeuk veroorzaken. (laten kijken door het loepje). De plant is belangrijk als waardplant voor de kleine vos, de vlinder legt zijn eitjes enkel op de brandnetel.

6de Stopplaats: Houtwal

Langs deze weg ligt een rijke wegberm van ± 700m, getuige van een bosrijk verleden.

De Gentweg was een belangrijke dreef die vroeger verbinding gaf met de overkant van de spoorweg.

Bij de eik aan de startplaat van de wandeling aan de gentweg wijzen op de galletjes op de boom. Deze galletjes zijn van de galvlieg of galwesp.

Het eitje ontwikkelt zich tot een rupsje dat zich voedt met het binnenste uit het bolletje en eenmaal volwassen boort het een gaatje en komt naar buiten. (loepotje om enkele gallen te tonen)

Bespreken van de houtwal – zie bijlage

7de Stopplaats: Het bos

Bespreken van de etages van het bos. Een bos bestaat bovengronds uit 4 lagen. Ondergronds zijn er ook verschillende lagen, naargelang de diepe van de planten bomenwortels. Er is ook een bodemfauna. Er leven zowat 600kg regenwormen per/ha.

Een eerste laag is de strooisellaag. Daarin bevinden zich de afgevallen bladeren, twijgjes, resten van uitgebloeide planten, en dode dieren. Daartussen groeien zwammen en mossen. Het bos is eigenlijk een kringloop waarbij opbouwen en verwerken nauw samen gaan. In de strooisellaag treffen we vooral opruimers als: pissebedden, duizendpoot, miljoenpoot, maar ook vele micro- organismen en bacteriën.

Een tweede laag is de kruidlaag. Hier gaat het vooral om de strijd om licht. In de bossen moeten planten vaker in donkerder omstandigheden leven, daardoor krijgt men ook de typische bossoorten . In het voorjaar bloeien de voorjaarsbloeiers voordat er bladeren aan de bomen hangen. Zij profiteren maximaal van het zonlicht en hebben in zeer korte tijd hun levenscyclus beëindigd. Andere planten kunnen door hun houding meer zonlicht opnemen, bv salomonszegel, (*Polygonatum multiflorum*, leliëfamilie) , met zijn kromme stengel.

Een derde laag is de struiklaag. In deze laag staan zaailingen van bomen en allerhande kleine struiken. Ook het zogenaamde hakhout is hier aanwezig, els , wilg, kastanje, hazelaar, Deze zijn als struiklaag aangeplant: meidoorn (*Crataegus oxyacantha*, rozenfamilie), hazelaar (*Corylus avellana*, hazelaarfamilie), zwarte els (*Alnus glutinosa*, berkenfamilie, gelderse roos (*Viburnum opulus*, kamperfoeliefamilie) De struiklaag is geliefd als woonplaats van verschillende vogels. Zij maken er hun nesten en hebben er voedsel

Een vierde laag is de boomlaag. De bomen zijn de heersers van het bos. Zij vormen het kwaliteitshout en zijn van economische waarde. Typische bomen zijn de zomereik (*Quercus robur* beukenfamilie), es (*Fraxinus excelsior*, olijffamilie), beuk (*Fagus sylvatica*, beukenfamilie), boskers (*Prunus avium*). Deze laag vormt een ideale biotoop voor vele diersoorten, spechten, uilen,

9.6 Achtergrond informatie

Vlier

Gewone vlier, (*Sambucus nigra*, kamperfoelifamilie) De vlier is een mooie struik, met in het voorjaar witte schermen bloemen. Van de bloesems kan men lekkere aperitief maken. De bessen zijn zowel door de vogels als de mensen gegeerd. Men maakt er vliersiroop, vlierconfituur, vlierwijn van. Het is een struik die zich gemakkelijk voorplant, want eenmaal door de vogels opgegeten, worden de zaden hij overal verspreid, en bovendien groeit hij zowel in de zon als de schaduw, in laagland als voorgebergte en op slechte bodems.

De vlier staat als symbool voor nederigheid. In vroegere tijden staken dames een vliertakje op hun hoed om de vliegen weg te houden.

Het hout is stevig en werd ook door beeldhouwers gebruikt.

Op de vlier kan men eigenaardige vormen bemerken

Het judasoor, het is precies een echt bruin oor. Het is een gelatineachtige paddenstoel die **parasiteert** op de vlier.

Het judasoor wordt zogenoemd omdat Judas zich aan een vlier zou hebben verhangen.

Klimplanten of lianen

De klimop, (*Hedera helix*) hecht zich vast aan stammen als steun met zijn hechtworteltjes. Zij halen geen voedsel uit de boom en gaan normaal gezien geen schade berokkenen. Enkel door hun grootte en gewicht kunnen zij soms de schors en cambium van de boom beschadigen. Klimop is een groenblijver en een ideale nest en schuilplaats voor vogels. De bloemen komen allen voor op de vrijhangende takken. De bessen zijn rijp in de winter en vormen dan ook voedsel voor de vogels.

Kamperfoelie

Deze liaan is bladverliezend, maar kan reeds vroeg uitlopen op beschutte plaatsen. De kamperfoelie draait rond de takken en dit fenomeen noemt men 'kurkentrekker'. Doordat de tak dikker wordt tussen de schroeflijn ontstaan als het ware gedraaide stokken. De kamperfoelie trekt 's avonds

met zijn welriekende bloemen vlinders aan die met hun roltong nectar zuigen.

De zwarte Els (Alnus Glutinosa)

De zwarte els verkiest zeer natte gronden en komt in die gebieden altijd als een van de eerste pioniers aan. Het is dus een pioniersboom die van veel licht houdt. Elzen zie je in onze streken veel staan rond grotere poelen, langs beken, vroeger vond je ze meer als struik of knotboom omdat elzen gemakkelijk te kappen zijn voor hakhout.

Als volwaardige boom haalt de els een leeftijd van 100 jaar

Het hout is licht, zacht en erg duurzaam onder water. Het wordt gebruikt in waterbouwkunde, inlegwerk, sigarenkistjes, spoelen, borstel, kaders, gereedschapstelen, draaiwerk, speelgoed, meubels

Hoe herken je de zwarte els?

Bladeren: omgekeerd eivormig, met een wigvormige bladvoet, stompe top, dubbelgezaagde rand. De knoppen staan op steeltjes en zijn stomp. De kleur is violetbruin. Ook zijn de knoppen zeer kleverig en niet behaard.

Maar het belangrijkste herkenningspunt is waarschijnlijk het 'elzenpropje'. Dit is de vrouwelijke vrucht van deze eenhuizige boom. Eenhuizig en tweegeslachtig, man en vrouw wonen dus samen.

Wist je dat?

- De els het vermogen bezit om, via wortelknolletjes, de bodem met stikstof aan te rijken
- De 'Via Mansurica, de Romeinse heirweg die doorheen de Hoge Venen loopt gebouwd is op een fundament van zwarte elzen.
- In de oude noord-germaanse sagen de els een heilige boom was, net als de es. Uit de els ontstond volgens die sagen de vrouw.
- De middeleeuwse bakkers graag els als stookhout hadden, omdat die plotse hoge hitte kan voortbrengen, ideaal voor een bakkersoven

Er naast de inheemse zwarte els ook een uitheemse witte els (*Alnus incana*) voorkomt

- Vogels als sijsjes en putters zeer graag elzenzadjes eten; Vogelvangsters weten dat en plaatsen dan ook takken van elzen met 'propjes' naast hun vangkooien.
- Toen onze opa's klein waren, werden de propjes ook gebruikt als kogeltjes. Die duwden ze dan door hun klakkebusse'
- Elzenzaad luchtzakjes heeft, waardoor het kan drijven en zich verspreiden over het water.

De gewone Es (*Fraxinus excelsior*)

- De es is een zeer kieskeurige boom. Hij stelt hoge eisen aan de bodem- en luchtvochtigheid. Liefst staat hij niet te ver van waterlopen. De es verdraagt in zijn jeugd veel schaduw, maar heeft als volwassen boom een grote kroon en heeft dus veel licht nodig. De es is zie je regelmatig als hakhoutstoof langs beken, soms als knotboom of als volwaardig uit gegroeide boom. Het hout is zeer taai, veerkrachtig, werkt en scheurt weinig. Het wordt dan ook gebruikt voor klompen, speren, bogen, spaken van wielen in rijtuigen makerij, stoelen, laddersporten, turntoestellen, ski's, tennisraketten, werktuigen, stelen van hamers en bijlen, vliegtuigbouw en meubels.

Hoe herken je de Es ?

Aan zijn samengesteld, oneven geveerd blad. De deelblaadjes (meestal 9 tot 11) zijn langwerpige, toegespitste, zittende, fijn gezaagde blaadjes.

De knoppen zijn groot, hoekig en zwart. De es bloeit vóór het uitlopen van de bladeren met purper tot violette pluimen

De vruchten zijn platte, gevleugelde nootjes die in trossen hangen.

Wist je dat?

- De es, net als de els, in de oude noord-germaanse sagen een heilige boom was?
- Uit de es ontstond volgens die sagen de man
- Dat de es zeer gevoelig is aan essenkanker

- Het blad van de es in de kruidengeneeskunde gebruikt wordt als middel tegen waterzucht, jicht en reuma? Maar dat de schors een lang gebruikt middel tegen koorts en wormen was.
- Essenzaadjes die je in de lente in de grond stopt, slechts het jaar erop in de lente uitschieten.

Wilgenfamilie

Tweehuizig, snelle groeiers met licht, zacht taai hout. De meeste soorten bloeien vroeg in het voorjaar. Tot de wilgenfamilie behoren meer dan 300 soorten. Ze zijn zeer gemakkelijk te stekken. Dit is ook de manier waarop ze in cultuur worden gebracht.

De schietwilg is de boom bij uitstek om te knotten. Wilgen en populieren hebben ook voedselrijke schorsen waarop veel soorten epyfitische mossen en korstmossen voorkomen. Ook aan de voet van de bomen uit de wilgenfamilie komen een groot aantal bladmossen voor, o.a. puntmos, rood dubbeltandmos

Insecten op wilgen en populieren

De meest gekende is de wilgenhoutrups. Een opvallend grote rups tot 8 cm tamelijk plat en vleeskleurig. Gedurende twee of drie jaar maakt ze lange gangen aanvankelijk in de bast later ook in het hout. Daardoor kan de boom aan de voet opzwellen en bij storm afbreken. De aanwezigheid van de rups is van op afstand reeds merkbaar door de azijnachtige geur die ze verspreidt. De Romeinen waardeerden de rups als een delicatessen. Wanneer de rups volwassen is spint hij een stevig cocon waarin afgebeten stukjes hout worden verwerkt. Na de verpopping verschijnt een grote plompe vlinder.

De wilgenhoutvlinder, plomp, grijs gekleurd. Het is een grote mot met een spanwijdte van ruim acht centimeter die in de voorzomer vliegt. Overdag zit ze doodstil tegen de stam.

Talrijke andere vlindersoorten zijn voor hun voedsel op de wilgenfamilie aangewezen. Van de pijlstaarten leeft de grote, bruingrijze Populierpijlstaart uitsluitend op populieren. De puwoogpijlstaart is vooral op wilgen te vinden. Behalve op de wilgenfamilie leven de rupsen van de Pauwoogpijlstaart ook op appelbomen. De naam pijlstaart komt van de doornvormige uitsteeksels aan het eind van het achterlijf van de rupsen. Van de nachtvlinder kameeltje komen op wilg en populier ook de rupsen van de hermelijnvlinder en het kameeltje voor. Het hermelijnrupsje schrikt zijn belagers af door twee gegaffelde rode uitsteeksels naar buiten,

te persen en gif uit haar nek te spuwen. De kameelrups trekt zich in zigzagvorm samen. Onder de uilen is het rood weeskind de mooiste

De bladeren van wilg en populier bevatten salicylzuur (vroeger conserveermiddel) nu grondstof voor aspirine.

Verscheiden keversoorten hebben de salicylzuur nodig als voeding; oa; de grote populierenhaan kever met vermiljoen kleurig dekschild en metaalblauwig halsschild. Op de boswilg treffen we het Gele wilgenhaantje aan. De gouden aardvlo is eveneens een kevertje dat consument is bij de wilg. Dan heb je nog de wilgensnuit, die met zijn dekschilden als een krekkel kan piepen.

Wilgen komen in alle werelddelen voor behalve Australië.

Door hun lichtbehoefte kunnen wilgen niet concurreren met andere bomen. Wilgen zorgen ook voor stikstofrijke grond de onderbegroeiing is dan dikwijls grote brandnetel, dauwbramen, kleeftkruid, de lianen haagwinde en bitterzoet.

Witte abeel *Populus alba*

Ongestoord wordt het een hoge boom met een brede kroon. De boom kan tot 300jaar oud worden

Opvallend zijn de ruitvormige groeven in de schors. Onderkant van de baderen is wit viltig

Grauwe abeel is een bastaard van de witte abeel en de esp.

De ratelpopulier of esp, veroverde onze streken tegen het eind van de laatste ijstijd

Berken

De berk is een lichtminnende boom, in het voorjaar is de sapstroom zeer intensief, zodat ze bij verwondingen er bloeden. Hiervan maakt men gebruik door in april gaten in de stam te boren en via buisjes het berkensap af te tappen. Per dag kunnen verscheidene liters worden afgetapt. Het sap is rijk aan suikers en levert na gisting berkenwijn.

Als een berk afsterft merkt men soms dat de schors nog gaaf is terwijl de stam reeds van binnen is weggerot, de schors bevat betuline, dit is een stof die knaagdieren en insecten weg houdt. Van de takken maakt men straatbezems.

Een groot aantal zwammen is duidelijk aan berken gebonden – de bekendste is de vliegenzwam – groeit ook wel eens bij eiken en dennen er zijn ook verscheidene buisjeszwammen de bekendste is de berkenbomen,

groene berkenrussula, gele berkenrussula en een aantal andere russula's, verscheidene algemene melkzwammen, de berkenridderzwam en de armbandgordijnzwam. De meest voorkomende stamparasiet is de berkenzwam, deze gaatjes zwam zet zich alleen op zwakke bomen, hij dringt via verwondingen binnen. Een schimmel die in de berken parasiteert is de heksenbezem, dit zijn woekeringen die ontstaan door verscheidene parasieten.

De ruwe berk valt op door de helder witte bast, veel geplant als sierboom bij woningen.

Zachte berk stam eerder groezelig van kleur

Adelaarsvaren

Vormt een diep horizontaal wortelgestel van dikke wortelstokken die sterk vertakt zijn. Aan de uiteinden verschijnt in de lente een aanvankelijk opgerold blad, dat op een klauw lijkt. Aan het begin van de zomer gaan die grote bladeren zich geheel ontvouwen. Het blad bestaat uit allemaal samengestelde bladeren. De naam van de plant wordt ontleend aan de figuur die de vaatbundels vertonen en met enige verbeelding zie je daar een adelaar in. De plant vermeerdert zich via sporen, maar dit gebeurt maar zelden, meestal gebeurt het via de wortelstok. De plant geldt als indicator voor een oud bos. Adelaarsvaren is giftig voor mens en dier.

11. Bibliografie

De Huwynsbossen: De actie uitgeverij meander – Peter Bossu
Aminal afd. Bos en Groen
ANW Bomengids van Europa
Veldgids Nederlandse flora Henk Eggelte
Elseviers Bloemengids
Thieme's flora in kleuren W. Keble Martin
Onkruiden herkennen Trion
Elseviers Paddenstoelengids
Insecten Tirion Natuur
Dieren en Planten Gids voor onderweg Trion Natuur
Nieuwe zakgids Vogels Vogelbescherming Nederland
ANWB Vogelgids van Europa
Nederlandse oecologische flora deel1, 2, 3 en 4
Geologie van Vlaanderen een schets Dr. L. Broothaerts
Platentektoniek Wikipedia
Terreinstudie Bernice Denoo
Terreinstudie Geert Cools

